

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2014

Kateřina Žídková

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA RUSKÉHO A FRANCOUZSKÉHO JAZYKA

STÁTNÍ TREŤJAKOVSKÁ GALERIE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Kateřina Žídková

Specializace v pedagogice

Ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: Mgr. Michaela Pešková, Ph.D.

Plzeň, 2014

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 15. dubna 2014

.....
vlastnoruční podpis

Děkuji Mrg. Michaele Peškové, Ph.D. za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování této práce. Mé poděkování patří též Eleně Denisové za spolupráci při získávání údajů pro teoretickou část práce.

Obsah

ÚVOD	7
1. Historie Treťjakovské galerie	8
1.1. Pavel Michajlovič Treťjakov a jeho rodina	8
1.2. Sběratelská činnost P. M. Treťjakova v letech 1856 – 1892.....	10
1.3. Předání Treťjakovské galerie Moskvě	12
1.4. Historické události spojené s Treťjakovskou galerií po smrti P. M. Treťjakova ..	15
1.4.1. Období těsně po smrti P. M. Treťjakova	15
1.4.2. Období 2. světové války	17
1.5. Rekonstrukce budov galerie v letech 1886 - 1995.....	19
2. Treťjakovská galerie v posledních letech.....	21
2.1. Současnost Treťjakovské galerie	22
2.2. Bohatství galerie	24
2.3. Nejvýznamnější obrazy.....	28
2.3.1. Staroruské umění - „Panna Marie Vladimírská“ - «Богоматерь Владимирская»	28
2.3.2. Umění 18. století - „Portrét M. I. Lopuchinoj“ - «Портрет М. И. Лопухиной»	30
2.3.3. Umění první poloviny 19. století - „Portrét Alexandra Sergejeviče Puškina“ – «Портрет Александра Сергеевича Пушкина».....	32
2.3.4. Umění druhé poloviny 19. století - „Nerovný sňatek“ – («Неровный брак») 34	
2.3.5. Umění druhé poloviny 19. století - Lidová kultura - „Příchod čaroděje na svatbu rolníka“ – («Приход колдуна на крестьянскую свадьбу»).....	36
2.3.6. Umění posledních let 19. století - „Ivan Hrozný a jeho syn Ivan 16. září roku 1581“ – «Иван Грозный и сын его Иван 16 ноября 1581 года»	38
2.3.7. „Šlechtična Morozova“ – («Боярыня Морозова»)	40
2.3.8. Umění 20. století - „Černý čtverec“ – («Чёрный квадрат»)	42
2.4. 150 let od založení galerie - Oslavy v roce 2006.....	44
2.4.1. Dny oslav.....	44
2.4.2. Dary k oslavám 150 let galerie.....	45
Seznam použité literatury	47
Elektronické zdroje.....	49
Seznam obrázků.....	50

<i>RESUMÉ</i>	51
<i>РЕЗЮМЕ</i>	52
<i>Příloha 1</i>	53
<i>Příloha 2</i>	61
<i>Příloha 3</i>	64
<i>Příloha 4</i>	65
<i>Příloha 5</i>	66

ÚVOD

Tématem mé bakalářské práce je Státní Treťjakovská galerie, která je jednou z nejvýznamnějších galerií v současném světě. Galerii jsem minulý rok navštívila při svém pobytu v Rusku a svou rozmanitostí umění a historickou atmosférou mě ohromila. Ve své práci se podrobně věnuji zakladateli galerie, mecenáši Pavlu Michajloviči Treťjakovi a jeho velkému dílu – vybudování Treťjakovské galerie.

Cílem mé práce je blíže popsat osobnost zakladatele galerie, P. M. Treťjakova a samotnou galerii. Soustředí se na sběratelství a život zakladatele a podrobně přibližují samotnou galerii, její vznik, historii a současnost. Součástí mé práce je popis významných obrazů, které v galerii můžeme vidět a jsou oblíbené nejen kvůli své kráse, ale také díky příběhu, který v sobě skrývají. V závěru práce se zabývám oslavami v roce 2006, které byly uspořádány na počest 150- letého výročí vzniku galerie. Dalším záměrem práce je vyexcerpovat termíny z oblasti umění a vypracovat výkladový a překladový rusko – český slovníček pojmů.

Osobnost, život a sběratelství P. M. Treťjakova výstižně charakterizuje jeho dcera A. P. Botkina v publikaci Pavel Michajlovič Treťjakov v žizni i iskusstve («Павел Михайлович Третьяков в жизни и искусстве»). O Treťjakovské galerii jsem čerpala především z publikací Gosudarstvennaja Treťjakovskaja galereja autora Jurije Konstantinoviče Koroleva, ze zmíněné publikace Pavel Michajlovič Treťjakov v žizni i iskusstve A. P. Botkiny a dále z oficiálních webových stránek Státní Treťjakovské galerie <http://www.tretyakovgallery.ru/>. Při tvorbě slovníčků jsem pracovala s literaturou Výtvarné umění: výkladový slovník : (malířství, sochařství, grafika) Jana Baleky a s Rusko-českým slovníkem autorského kolektivu pracovníků Lingea.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou část a aplikační část. Teoretická část bude obsahovat kapitoly s hlavními tématy – *Historie Treťjakovské galerie, Treťjakovská galerie v posledních letech a 150 let od založení galerie - Oslavy v roce 2006*. Aplikační část bude zaměřena na sestavení slovníků.

1. Historie Tret'jakovské galerie

1.1. Pavel Michajlovič Tret'jakov a jeho rodina

Pavel Michajlovič Tret'jakov pocházel z chudé kupecké rodiny Michaila Zacharoviče Tret'jakova. Jeho matka Alexandra Danilovna Borisova byla dcerou známého obchodníka D. I. Borisova, který manželství své dcery a Michaila považoval za nevyrovnaný sňatek. V roce 1932 se manželům Tret'jakovým narodil první syn Pavel. Pavel Michajlovič Tret'jakov se narodil 27. prosince (podle starého kalendáře 15. prosince), měl 7 sourozenců, ale nejbližší mu byl bratr Sergej. Otec Michail Zacharovič Tret'jakov všem svým dětem umožnil domácí vzdělání a sám dohlížel na řádný chod studia.

Starší synové Pavel a Sergej začali brzy pracovat v obchodě otce (rusky tzv. *лавки*), jak bylo v tehdejším Rusku zvykem.

„Staré obchody představovaly temné budovy s velkým počtem prodejních místností v labyrintu linií – obchody nesly název obchodníků, kteří v nich prodávali“¹

Pod vedením otce se synové učili vést obchod s textilem a zpracováním lnu. Pavel Michajlovič byl v obchodování velmi soustředěný a stal se hlavním důvěrníkem svého otce. V roce 1848 postihlo rodinu velké neštěstí. V období jednoho měsíce zemřely 4 Pavlovi sourozenci. Otec Michail Zacharovič zemřel v roce 1850 a dle závěti všechn majetek zanechal svým dvěma synům s přáním, aby celé jeho dílo pokračovalo stejně jako za doby jeho života. V roce 1852 dvacetiletý Pavel odjel do Sankt Petěrburgu a o jeho životě tam se dozvídáme jen z dopisů adresovaných matce.

„Nakonec jsem tam, kde jsem si přál být. Tam, kde můžu odpočívat od práce a starostí...“²

---

1 BOTKINA, Aleksandra Pavlovna. *Pavel Michajlovič Tret'jakov v žizni i iskusstve*. Moskva : Izd. gos. Tret'jakovskoj gallerei, 1951, 308 s., ISBN 5-210-01313-8, s.17

2 BOTKINA, Aleksandra Pavlovna. *Pavel Michajlovič Tret'jakov v žizni i iskusstve*. Moskva : Izd. gos. Tret'jakovskoj gallerei, 1951, 308 s., ISBN 5-210-01313-8, s' 20

V Sankt Petěrburgu se Pavel Michajlovič Treťjakov poprvé sblížil s uměním. Chodil do divadel, na výstavy obrazů a do muzeí. První zmínka o koupi obrazů je z roku 1853, ale své první dva obrazy koupil Pavel Michajlovič podle údajů dochovaných v literatuře až v roce 1856. Právě zakoupení těchto obrazů ruských výtvarníků znamenalo začátek vytváření jeho sbírky.

Od roku 1856 se Pavel Michajlovič Treťjakov poznával s prvními umělci a mnoho z nich zval do domu Treťjakových na návštěvu – například V. G. Chudjakova, bratry Goravskije, A. A. Ricconi a další. Hosty v jeho domě nebyli jen autoři malířského umění, ale také spisovatelé, jako například I. S. Turgeněv a skladatelé, například P. I. Čajkovskij. I přes nesouhlas své sestry a matky procestoval po roce 1860 mnoho zemí za účelem poznávat umění a obohatit své započaté sběratelství. Procestoval Německo, Polsko, Anglii, Itálii, Holandsko a další země. Když Pavel Michajlovič začal skupovat obrazy ruských umělců, zdobil jimi nejdříve svou pracovnu a později celý dům Treťjakových. V době výstavby první galerie byly obrazy ruských umělců přesunuty a na stěny domu Treťjakových se jako v dřívějších letech vrátilo holandské umění, které Pavel Michajlovič Treťjakov schraňoval ještě před rokem 1856.

Současně v roce 1856 se jeho mladší bratr Sergej Michajlovič Treťjakov oženil s Lizavetou Sergejevnu Mazurinoj. Krátce po narození syna Nikolaje Sergejeviče Lizaveta zemřela. Roku 1868 se Sergej Michajlovič znovu oženil s Elenou Andrejevnu Matvejevou.³ Bratr Pavla Michajloviče Treťjakova, Sergej Michajlovič Treťjakov, byl též sběratel, ale více než ruským dílům věnoval svou pozornost západoevropským malířům – především francouzským a holandským umělcům.

P. M. Treťjakov žil dlouho sám, většinu svého času pracoval, staral se o průmyslové podnikání, vedení obchodů a zbývající čas věnoval svému zájmu – galerii (návštěvám muzeí, výstavám). Až 22. srpna roku 1865 se P. M. Treťjakov oženil s Věrou Nikolajevnu Mamantovou, sestřenicí slavného mecenáše Savvy Ivanoviče Mamantova. Věra Nikolajevna Mamantova byla velmi chytrá a vzdělaná žena, obdařena velkým hudebním nadáním a svému muži byla ve sběratelství oporou. P. M. Treťjakov měl celkem 6 dětí. Matka dětí Věra Nikolajevna chtěla, aby děti měly památku na své dětství, a proto jim psala od narození deník. P. M. Treťjakov byl stejně jako jeho otec zastáncem tradiční

---

³ Третьяковых. 1704–1898. Государственная Третьяковская галерея [online]. 2000, 14. února 2014 11:49:44 [cit. 2014-02-14]. Dostupné z: http://www.tretyakovgallery.ru/ru/museum/history/history_gallery/history_gallery_family/

domácí výchovy. Nedílnou součástí domácí výchovy bylo seznámení dětí s uměním, ať už návštěvami výstav, koncertů, divadel. Celá rodina od roku 1870 mnoho cestovala díky sběratelství P. M. Treťjakova. Roku 1887 postihlo rodinu neštěstí, když zemřel syn Ivan při onemocnění spálou. Dne 16. prosince (4. prosince podle starého kalendáře) roku 1898 Pavel Michajlovič Treťjakov zemřel. Po 4 měsících zemřela i manželka Věra Nikolajevna Mamantova.

Děti P. M. Treťjakova šly ve stopách svých rodičů a měly stejný zájem o umění. Nejstarší dcera Věra Pavlovna byla velmi dobrou klavíristkou a přítel P. M. Treťjakova P. I. Čajkovskij radil Věře, aby šla studovat konzervatoř. Ale otec Pavel Michajlovič Treťjakov trval na domácím studiu. Věra se vdala do rodiny hudebníka a byla v manželství velmi šťastná. Ljubov Pavlovna se s požehnáním otce provdala za umělce N. N. Gricenka. Alexandra Pavlovna a Maria Pavlovna se provdaly do rodu slavného lékaře Sergeje Petroviče Botkina, Alexandra si vzala lékaře a sběratele Sergeje Sergejeviče Botkina a Maria námořníka, lékaře a cestovatele Alexandra Sergejeviče Botkina.⁴

1.2. Sběratelská činnost P. M. Treťjakova v letech 1856 – 1892

„Moje idea byla, už od mládí, aby to, co získám od společnosti, bylo vráceno společnosti (národu) v nějakých užitečných institucích, myšlenka tato mě neopustila nikdy v celém mém životě.“⁵

Požizování obrazů ruských výtvarníků a vytváření sbírky ruského umění začalo roku 1856, kdy Pavel Michajlovič Treťjakov koupil své první dva ruské obrazy - první od malíře N.G. Šilděra „Pokušení“ («Искушение») a druhý od malíře V.G.Chudjakova „Šarvátka s finskými pašeráky“ («Стычка с финляндскими контрабандистами»). Právě tyto dva obrazy se staly základem celé ruské sbírky a základem Treťjakovské galerie.

Dříve v letech 1854 – 1855 koupil 11 grafických listů a 9 obrazů neznámých

---

4 Семья Третьяковых. 1704–1898. Государственная Третьяковская галерея [online]. 2000, 14. února 2014 11:49:44 [cit. 2014-02-14]. Dostupné z: http://www.tretyakovgallery.ru/ru/museum/history/history_gallery/history_gallery_family/

⁵ «Моя идея была с самых юных лет наживать для того, чтобы нажитое от общества вернулось бы также обществу (народу) в каких-либо полезных учреждениях; мысль эта не покидала меня никогда во всю жизнь»

BOTKINA, Aleksandra Pavlovna. *Pavel Michajlovič Treťjakov v žizni i iskusstve*. Moskva : Izd. gos. Treťjakovskoj gallerei, 1951, 308 s., ISBN 5-210-01313-8, s. 261

holandských malířů. Patřily mezi ně například obrazy „Návrat marnotratného syna“ («Возвращение блудного сына») nebo „Madona ve společnosti svatých“ («Мадонна в окружении святых»). Tyto obrazy zdobily stěny domu Treťjakových a později roku 1865 byly poslány do Plinska k matce P. M. Treťjakova.

V roce 1860 se Pavlovi Michajlovičovi podařilo získat díla – „Odpočinek vězňů“ («Привал арестантов») malíře V. I. Jakoba, „Poslední jaro“ («Последняя весна») M. P. Klodta, „Babiččiny sny“ («Бабушкины сказки») V. M. Maksimova a další. Velmi obdivoval práci malíře V. G. Perova a přál si doplnit jimi svou kolekci. V 60. letech se jeho přání naplnilo a získal obrazy „Trojka“ («Тройка»), „Diletant“ («Дилетант») a další. Roku 1864 se ve sbírce objevil první obraz na téma ruské historie „Kněžna Tarakanova“ («Княжка Тараканова») malíře K. D. Flavického. Mimořádnou část zaujímaly ve sbírce P. M. Treťjakova portréty. Zadával zakázky na portréty spisovatelů jako F. M. Dostojevského, I. S. Turgeněva, V. I. Dalji a později se objevil i portrét samotného P. M. Treťjakova. Velmi si oblíbil práci I. N. Kramského, který namaloval portréty V. V. Saltykova a N. A. Někrasova.

Roku 1870 vzniklo Sdružení putovních výstav (*Товарищество передвижных художественных выставок*). Toto sdružení tzv. Peredvižníků sjednocovalo mnoho realistických umělců s cílem ukázat především realistické a lidové umění. P. M. Treťjakov se stal podporovatelem a stoupencem této skupiny umělců. Členy tohoto spolku byli například – G. G. Masojedov, V. G. Perov, I. N. Kramskoj, I. J. Repin a další. P. M. Treťjakov velmi obdivoval práci realistických malířů a jejich zachycení umělecké opravdovosti. Realistické obrazy byly jeho oblíbenými a tvořily část jeho sběratelství.

„Nepotřebuji bohatou přírodu, ani velkolepé kompozice, ani efektní světlo, žádné zázraky, ukažte mi klidně kalužinu blátivou, ale aby v ní byla pravda poezie, poezie může ve všem být, to je dílo umělce.“⁶

Roku 1874 P. M. Treťjakov získal 144 obrazů a skic V. V. Vereščagina a poté 127 kreseb namalovaných tužkou. Shromáždil celou kolekci skic. A. A. Ivanova, která zahrnovala kolem 80 děl. Dále v roce 1885 získal P. M. Treťjakov 102 skic V. D. Polenova. V jeho sbírce byly nejcennějšími kolekcemi obrazy malířů V. G. Perova, K. E.

---

⁶ «Мне не нужно ни богатой природы, ни великолепной композиции, ни эффектного освещения, никаких чудес — дайте мне хотя лужу грязную, да чтобы в ней правда была поэзия, а поэзия во всем может быть, это дело художника»

BOTKINA, Aleksandra Pavlovna. *Pavel Michajlovič Treťjakov v žizni i iskusstve*. Moskva : Izd. gos. Treťjakovskoj gallerei, 1951, 308 s., ISBN 5-210-01313-8, s. 38

Makovského, I. N. Kramského, I. I. Šiškina, V. D. Polenova, I. E. Repina.

Později v 80. letech 19. století se P.M. Treťjakov začal více zabývat obrazy malířů z 18. století a první poloviny 19. století. V 90. letech 19. století začal rozvíjet sbírku starého ruského umění. Jeho vášní byly v té době ikony. První koupě ikon proběhla na výstavišti ruských starožitností na osmém kongresu v Moskvě. P. M. Treťjakov získal celkem 62 ikon. Ikony byly zařazeny do sbírky a odkryty před veřejností až po smrti P. M. Treťjakova. Do té doby zdobily stěny jeho kabinetu v domě Treťjakových. P. M. Treťjakov se v roce 1890 začal věnovat ruskému sochařskému umění. Roku 1893 byl P. M. Treťjakov zvolen řádným členem Akademie umění. Roku 1874 byla postavena pro dosavadní sbírku galerie, která byla v roce 1881 otevřena pro veřejnost.

1.3. Předání Treťjakovské galerie Moskvě

Pavel Michajlovič Treťjakov celý život působil jako velmi schopný podnikatel a během života shromáždil velké bohatství. Už od mládí však sděloval svému okolí a příbuzným svou myšlenku o předání tohoto bohatství ruskému lidu. Vedle hlavní činnosti si vždy vyšetřil čas na sociálně zaměřené práce, které dělal dobrovolně, bez nároku na finanční odměnu. Věnoval se charitativní činnosti a mnoho sil vložil do Arnoldovské školy pro neslyšící a byl zapojen také do opatrovnictví pro chudé. Ale nejvíce snahy Pavel Michajlovič vložil do vybudování Treťjakovské galerie.

O tom, že majetek, který nabude, by měl dále přinést požitek široké ruské veřejnosti, se zmiňoval už v roce 1860, kdy napsal svou první závěť formou dopisu příbuzným. V tomto dopise prosí svého bratra a sestry, aby jeho 150 000 rublů věnovali na stavbu umělecké galerie v Moskvě.⁷Nejdůležitějšími obrazy v této galerii měly být díla ze sbírky malíře F.I.Prjanišnikova doplněny kolekcí P.M. Treťjakova.

Bratři Treťjakovi si zvolili různé směry umění, Pavel věnoval svou pozornost výhradně ruskému umění, pomáhal ruským malířům, což do té doby nikdo nedělal. Sergej M. svého bratra podporoval ve sběratelství a sdílel jeho vizi věnovat budoucí sbírku městu Moskvě. Na rozdíl od bratra věnoval svou pozornost jen západoevropskému umění.

Ale společná vize bratrů byla naplněna o něco dříve, než se předpokládalo. V roce 1892 totiž nečekaně zemřel jeho mladší bratr Sergej Michajlovič a zanechal po sobě závěť. V ní veškeré nashromážděné umění odkazuje bratrovi Pavlovi s tím, že jeho půlka domu

---

⁷ BOTKINA, Aleksandra Pavlovna. *Pavel Michajlovič Treťjakov v žizni i iskusstve*. Moskva : Izd. gos. Treťjakovskoj gallerei, 1951, 308 s., ISBN 5-210-01313-8, c. 34

bude darována městu Moskva, za účelem založení umělecké galerie. Závět nemohla být naplněna, protože druhá půlka domu patřila Pavla Michajloviči. Proto Pavel Michajlovič věnoval i svou polovinu domu, aby bylo otevření galerie umožněno co nejdříve.

V důsledku této události došlo k předání galerie Moskvě mnohem dříve, než P. M. Treťjakov původně předpokládal. Rozloučení se se sbírkou bylo pro Pavla velmi těžké, a proto se rozhodl na nějaký čas odcestovat do zahraničí.

Celá darovaná sbírka obsahovala – 1287 malířských děl, 518 kreseb a 9 soch ruských umělců, dále 75 obrazů a 8 kreseb evropských umělců 2. poloviny 19. století (hlavně německých a holandských malířů).⁸

31. září 1892, měsíc po smrti svého bratra, P. M. Treťjakov napsal sdělení Městské Dumě. V tomto dopise nastínil své představy o podmínkách předání sbírky a domu městu. V přílohách jsou uvedeny podmínky v originálních znění – viz *Příloha 3*.

Závět

1. Pavel Michajlovič Treťjakov a jeho žena Věra Nikolajevna si vyhrazují doživotní právo nadále žít v darovaném domě. Veškeré poplatky za opravu domu, poplatky za udržování domu a komunální poplatky, přebírám na sebe.

2. Já si vyhrazuji právo přestavovat stávající prostory a přistavovat další, ovšem samozřejmě tak, že se nesníží hodnota jmění.

3. Galerie je umístěna v darovaném domě a musí být otevřena navždy a zdarma pro širokou veřejnost, a to nejméně 4 dny v týdnu během celého roku, pouze s výjimkou doby, kdy bude potřeba provádět opravy.

4. Ve sváteční s v pracovní dny galerie musí být otevřena, s výjimkou prvního dne Velikonoc, Vánoc a Nového roku.

5. Prvním ředitelem galerie zůstávám do své smrti já, po mé smrti doživotně můj synovec Nikolaj Sergejevič Treťjakov. Po jeho smrti zvolí ředitele Městská Duma.

6. Vyhrazuji si právo nahrazovat jeden obraz jiným, pokud to přispěje k vylepšení sbírky a to s tou podmínkou, že celková hodnota sbírky nebude poškozena. Ale toto právo se nevztahuje na budoucí ředitele.

7. Žádné prostory v domě nesmí být pronajímány; může v něm žít jen strážce a určitý počet ochránců galerie, místnost pro služebné musí být umístěna odděleně od místnosti, kde je umístěna kolekce.

---

⁸ VALENTIN, Rodijonov, ANDREJEVA, Galina, JUŠKOVA, Olga, LEJTĚS, Irina, *Treťjakovskaja galereja*. Treťjakovskaja galereja, : Moskva, 2011, 136 s., ISBN 978-5-93893-710-9, s. 7

8. Vlastnické právo na mou část domu jsem povinen uzavřít po souhlasu Dumy přijmout můj dar za výše uvedených podmínek.

Dne 15. září Městská Duma přijala a poděkovala Pavlu Michajloviči a jeho synovci Nikolaji Sergejeviči za tento dar a galerie byla pojmenována „Státní umělecká galerie Pavla a Sergeje Michajlovičů Tret'jakovských“ («Городская художественная галерея Павла и Сергея Михайловичей Третьяковых»). Svě ženě Věře Nikolajevně 21. září napsal dopis, ve kterém se svěřuje, že ho stále trápí události, které proběhly v Moskvě. Smrt bratra, na kterého spoléhal v podnikatelských záležitostech, pro něj představovala velkou ztrátu a narušila jeho duševní rovnováhu. Předání daru městu vyvolalo obrovský zájem společnosti o jeho osobu. Byla mu věnována pozornost v podobě článků v novinách, dalších periodikách a osobních dopisech s prosbami o pomoc. Toto vše na tak skromného člověka, bylo velkým nátlakem, a proto raději odcestoval. Jeho původní plán spočíval v tom, že sbírku věnuje Moskvě až po smrti a vyhne se tak celostátnímu uznání.

„Ještě jsem se nevrátil do normálu, ano, všechny moje myšlenky se vrací k posledním moskevským událostem, nemůžu se od nich odprostit, byl to velký převrat v mém morálním životě, tj. duchovní, teď je všechno jiné, než to bylo dříve na cestě mého putování.“⁹

Věra Nikolajevna mu v dopisech popisovala dění v Moskvě. Den po odjezdu P. M. Tret'jakova slavila Věra Nikolajevna své narozeniny. Na narozeniny přišli i přátelé Tret'jakových, Vladimír Sergejevič Stanislavskij i Konstantin Sergejevič Stanislavskij. Předpokládali, že budoucí generace ocení obrovský mecenášský skutek, který P. M. Tret'jakov učinil pro Moskvu. Tehdejší generace nebyla schopna ocenit tak velké obětování.

14. listopadu se P. M. Tret'jakov vrátil do Moskvy. Moskevské společenství milovníků umění mu přichystalo blahopřání, které obsahovalo 101 podpisů členů společenství. Petěrburské společenství poslalo blahopřání, podepsané 104 umělci z různých škol a z různých směrů umění, počínaje Iljou Jemovičem Repinem a konče Leónem Nikolajevičem Bakstem. Všichni umělci a předvižníci obdivovali, co P. M. Tret'jakov pro Moskvu udělal. Psali mu nejen blahopřání, poděkování, ale také dopisy, ve kterých se skláněli před jeho velkým činem, který pro budoucí generace Moskvy udělal.

---

⁹ BOTKINA, Aleksandra Pavlovna. *Pavel Michajlovič Tret'jakov v žizni i iskusstve*. Moskva : Izd. gos. Tret'jakovskoj gallerei, 1951, 308 s., ISBN 5-210-01313-8, s. 269

1.4. Historické události spojené s Treťjakovskou galerií po smrti P. M. Treťjakova

1.4.1. Období těsně po smrti P. M. Treťjakova

15. srpna roku 1893 byla galerie zdarma otevřena pro veřejnost. Roku 1896 napsal P. M. Treťjakov svou závěť. Chtěl, aby o galerii bylo postaráno, a proto odkázal Moskevské Dumě 150 000 rublů na opravu galerie. V květnu roku 1898 připsal ke své závěti P. M. Treťjakov dodatek, ve kterém si přeje, aby jeho dílo stále rostlo a to i po jeho smrti. Proto odkázal 125 000 rublů na další sochařská a umělecká díla, která budou přírůstky pro galerii. P. M. Treťjakov si byl vědom, že jeho sbírka se stala v té době největší sbírkou ruského národního umění. Díky své bohatosti nebyla sbírka překonána v soudobém Rusku ani v zahraničí. Roku 1899 byl do čela galerie dosazen kolegiální orgán – Rada galerie. V této radě byl hlavním opatrovníkem V. M. Golicin, A. P. Botkina – dcera P. M. Treťjakova a umělci jako V. A. Sěrov, I. S. Ostrouchov, I. E. Cvětkov. Opatrovníkem galerie byl jmenován E. M. Chruslov.¹⁰ Nové obrazy, které přibyly po smrti P. M. Treťjakova, byly získány na výstavách různých uměleckých společností, jako například na výstavě Svazu ruských umělců „Světlemodrá růže“ («Голубая роза»). Z domácí sbírky P. M. Treťjakova byly ikony přesunuty do galerie a byla otevřena jejich výstava. V prvním patře galerie byla umístěna menší veřejná knihovna P. M. Treťjakova o umění.

V roce 1913 byli znovu obměněni členové Rady galerie. Roku 1918 se stal opatrovníkem galerie historik a umělec I. E. Grabar, do rady vstoupila i starší dcera P. M. Treťjakova V. P. Ziloty, architekt E. I. Klein, sběratel A. P. Langovij a kněz S. A. Ščerbatov. V této době nastala pro galerii doba reform. Do fondu Treťjakovské galerie bylo přijato umění dalších bohatých kolekcí, například sběratele S. A. Ščerbatova, P. I. a V. A. Charitoněnka, M. I. Rabušinského. I. E. Grabar se rozhodl pro přeměnu galerie podle světového evropského stylu muzeí. Jeho představa byla taková, aby veškeré obrazy jednoho umělce měly vlastní sál. Dále aby byly obrazy rozmístěny v chronologickém pořadí, začínala by starým ruským uměním, pokračovala uměním 19. století a končila by moderními díly. Nejprve byly všechny obrazy popsány, přeměněny a vyfotografovány. Tyto reformy I. E. Grabara vyvolaly mezi veřejností nejednoznačné reakce. Rozšiřoval se protest proti změnám expozice, kterou sestavil sám P. M. Treťjakov, ale přední umělecká

---

¹⁰ «Третьяковка» без Третьякова. 1899–1918. *Государственная Третьяковская Галерея* [online]. 2000, 24. února 2014 10:30:33 [cit. 2014-02-24]. Dostupné z: http://www.tretyakovgallery.ru/ru/museum/history/history_gallery/history_gallery1899_1918/

veřejnost souhlasila se změnami I. E. Grabara a podpořila jeho přeměnu galerie na velké moderní umělecké muzeum.¹¹

Roku 1913 byla vydána listina Rady národních komisařů o zestátnění Treťjakovské galerie a o jejím uvedení pod správu Národního komisariátu vzdělávání. Bolševická revoluce roku 1917 způsobila, že I. E. Grabar se více než na změny v galerii soustředil na ochranu děl před nebezpečím, které galerii v době revoluce hrozilo. Obával se zničení budov, vyloupení galerie, poškození obrazů a veškerého majetku.

Roku 1917 byla kolekce galerie obohacena o mnoho dalších obrazů, stalo se tak v důsledku zestátnění majetku po Velké říjnové revoluci.

3. června 1918 V. I. Lenin podepsal dekret o znárodnění muzea, které vykonává celostátní osvěcenskou funkci.¹² V přípisu V. I. Lenin poznamenal, že si galerie zachová svůj název Treťjakovská a dále ponese název „Státní Treťjakovská galerie“ («Государственная Третьяковская галерея»). V té době existovalo mnoho galerií, které byly znárodněny, ale nezachovaly se jejich původní názvy.

Od roku 1920 do fondu sbírky začaly přibývat moderní obrazy sovětských malířů, například z Moskevského sdružení výtvarníků (Московское товарищество художников), z Asociace malířů Sovětského Ruska (Ассоциацию художников революционной России) a dalších. V témže roce galerie začala vést aktivní expoziční činnost. Zorganizovala více než 20 výstav, které byly věnovány jednotlivým malířům, například D. G. Levickému, 1922, F. S. Rokotovovi, 1923, V. I. Surikovovi, 1927 a dalším. Tyto dočasné výstavy (po určitém čase docházelo k jejich obměně) sklízely v tehdejší době velký úspěch.

Roku 1924 bylo veškeré umění západních umělců, dle nařízení o muzejní výměně, posláno do „Státního muzea výtvarného umění A. S. Puškina“ («Государственный музей изобразительных искусств имени А.С. Пушкина»). Do Treťjakovské galerie se však dostala další umělecká dílaní, kterými byly především ikony a díla ruské avantgardy. V roce 1928 byla nová expozice sestavena podle plánu I. E. Grabarja, což ne zcela odpovídalo marxisticko-leninské ideologii, která předpokládala rozšíření sovětské masové propagandy, a proto bylo pozastaveno rozšiřování sbírky navržené I. E. Grabarem.

---

¹¹ «Третьяковка» без Третьякова. 1899–1918. *Государственная Третьяковская Галерея* [online]. 2000, 24. února 2014 10:30:33 [cit. 2014-02-24]. Dostupné z: http://www.tretyakovgallery.ru/ru/museum/history/history_gallery/history_gallery1899_1918/

¹² LUKAŠOV. Anatolij Michajlovi N. Rerich : iz sobranija Gosudarstvennoj Treťjakovskoj galerei ,Moskva : Izobrazitel'noje iskusstvo, 1989. -- 48 s. : barev. il., ISBN 5-85200-049-3, s. 1

V roce 1929 měla být Treťjakovská galerie zapojena do propagace nového socialistického způsobu života, spočívajícím v industrializaci a kolektivizaci. Galerie uspořádala v roce 1929 „Protialkoholní výstavu“ («Антиалкогольная»), v roce 1930 výstavu „Rudá armáda v sovětském umění“ («Красная Армия в советском искусстве») a další.

Na začátku 30. let se objevila myšlenka sestavit expozici nikoliv z hlediska chronologického, ale s přihlédnutím k sociálním a ekonomickým aspektům, tzn. že pod obrazem byly umístěné předměty z doby jeho vzniku a vše bylo doplněno fotografiemi. Takový druh „marxistické expozice“ byl odmítnut vedením komunistické strany i širokou veřejností. V roce 1935 tento způsob vystavování zanikl.

Od roku 1930 do fondu přibývaly obrazy ze dvou pramenů. Prvním zdrojem obrazů bylo uzavírání klášterů a kostelů, odkud bylo bráno hlavně staroruské umění – ikony. Druhým zdrojem byly obrazy sovětských malířů získané z výstav, například z výstavy „Malíři RSFSR za 15 let“. Šlo o obrazy A. A. Dejněkina, P. P. Končalovského, M. V. Nestrova a dalších. Díky těmto pramenům se ve sbírce vytvořil tzv. „zlatý fond“ uměleckých děl socialistického realismu. Expoziční činnost se rozšířila o tematické výstavy, například ke stoletému výročí smrti A. S. Puškina v roce 1937 nebo výstava v roce 1939 „Ruské historické umění“.

1.4.2. Období 2. světové války

22. června 1941 začala v Rusku 2. světová válka. 4. července všechny obrazy byly sundány ze stěn, vyjmuty z rámců, plátna byla sňata z podrámů a obrazy se natočily na speciální válce. Tato namotaná plátna byla vsunuta do speciálních nádob a tubusy byly zapečetěny. Poté byly všechny obrazy umístěny do vlaků, které převážely nejen expozice Treťjakovské galerie, ale i ostatních muzeí, zejména „Státního muzea výtvarného umění A. S. Puškina“ («Государственный музей изобразительных искусств имени А.С. Пушкина»). Vlak z Moskvy odvezl sbírky do Novosibirsku. Kolekce byly umístěny do budovy operního divadla a byly pečlivě chráněny pod dozorem A. I. Zamuškina. V červenci 1941 byly během bombardování Moskvy zničeny horní sály č. 6 a č. 49 a skleněný strop Státní Treťjakovské galerie. Bombardování v listopadu zničilo vedlejší dům pro služebné a garáž. Část kolekce byla později odvezena do tehdejšího městečka Molotovo (nyní Perm), kde byla chráněna jen dvěma pracovníky galerie. Služebníci a ochránci Treťjakovské galerie byli povoláni do armády nebo odešli dobrovolně sloužit

vlasti a počet zaměstnanců se snížil na pouhých 30. I tento malý počet zaměstnanců dále pokračoval ve vědecké činnosti. Někteří zůstávali v Moskvě, jiní odjeli společně s nejcennějšími obrazy a na různých místech pořádali přednášky pro širokou veřejnost. Obhajovali vědecké práce, a to i přes to, že každá práce vyžadovala obrovské soustředění.

Během válečného období se galerii podařilo uspořádat několik výstav, které se věnovaly tématice války. V 1942 Treťjakovská galerie oslavila 50. výročí předání galerie Moskvě.

V Novosibirsku pokračovala expoziční činnost galerie. Uspořádalo se okolo 20 výstav, ale kvůli nedostatku prostoru byly výstavy umístěovány na Magistrát města. 9. října 1944 bylo rozhodnuto o zpětném navrácení kolekce zpět do Moskvy a 17. května 1945 byla Státní Treťjakovská galerie opět otevřena pro veřejnost. Na oslavu znovuotevření galerie byli pozváni vojáci, diplomaté, malíři, umělci, spisovatelé a další.¹³

Po válce byla realizována myšlenka tzv. „putovních“ výstav. Jednotlivé kolekce cestovaly po ostatních městech Sovětského Svazu. Galerie pořádala výstavy jak sovětských malířů, tak i malířů z 18. a 19. století. Aktivně byly vydávány knihy, které se věnovaly umění Státní Treťjakovské galerie.

V roce 1956 oslavila galerie své stoleté výročí a byly vydány memoáry, například „Pavel Michajlovič Treťjakov v životě a umění“ A. P. Botkina, nebo „Korespondence P. M. Treťjakova s malíři“. V době tzv. „tání“ v roce 1960 vedla galerie aktivní výstavní činnost a uspořádala velmi významnou výstavu „Andrej Rubljev a jeho doba“ («Андрей Рублев и его время») a další výstavy, které se věnovaly hlavně staroruskému umění – ikonám. „Do té doby nikdy nebyl o toto staré ruské umění takový zájem, jako právě v době tzv. „tání“.

V sovětském období byla kolekce Treťjakovské galerie obohacena o dary sovětských sběratelů jako například M. K. Basiviče, V. G. Dulova, kteří věnovali galerii obrazy malířů K. S. Maleviče, K.S. Petrova – Votkina, M. K. Rericha, A. N. Benua.¹⁴

---

¹³ Отечественная война. Третьяковская галерея в Москве и в Сибири. 1941–1945. *Государственная Третьяковская галерея* [online]. 2000, 25. února 2014 8:13:05 [cit. 2014-02-25]. Dostupné z: http://www.tretyakovgallery.ru/ru/museum/history/history_gallery/history_gallery1941_1945

¹⁴ Музейная жизнь в послевоенные десятилетия. 1945–1986. *Государственная Третьяковская галерея* [online]. 2000, 25. února 2014 20:26:36 [cit. 2014-02-25]. Dostupné z: http://www.tretyakovgallery.ru/ru/museum/history/history_gallery/history_gallery1945_1986/

1.5. Rekonstrukce budov galerie v letech 1886 - 1995

V letech 1900 – 1901 byl celý dům Treťjakových předělán pro muzejní účely. V letech 1902 – 1904 byla navrhuta nová fasáda V. M. Vesněcova která se stala symbolem Treťjakovské galerie.

Velká rekonstrukce galerie v Lavrišinské ulici začala hned po jmenování ředitele J. K. Koroleva v roce 1980. Rozsáhlá rekonstrukce vytvořila velký muzejní komplex, který zahrnoval sklad, velké výstavní prostory a konferenční sál. Při rekonstrukci byly zachovány nejdůležitější historické části vnější stavby galerie. Za tuto zdařilou rekonstrukci byli J. K. Korolev a kolektiv autorů odměněni Státními premii Sovětského svazu. Roku 1896 byla galerie uzavřena.¹⁵

V roce 1926 nastoupil nový ředitel, architekt V. A. Sčjusev, a bylo rozhodnuto o výstavbě nové budovy a přístavbě k existující galerii. V roce 1927 galerie přibrala ke stávající budově sousední dům a po rekonstrukci v něm bylo umístěno vedení, knihovna, výzkumné oddělení a archiv. V roce 1928 bylo opraveno topení a ventilace, o rok později byly nainstalovány elektrické rozvody. Roku 1936 byla ukončena stavba nové dvoupatrové budovy A. V. Sčuseva. Ta sloužila k umístění nových výstav.

V roce 1985 bylo rozhodnuto o velké rekonstrukci pod vedením J. K. Koroljeva, a proto byla galerie úplně uzavřena. Následovaly administrativní změny, hlavní změnou bylo spojení Státní Treťjakovské galerie s dalším muzeem, „Státní obrazovou galerií SSSR“. Budova této galerie se nachází na KrymskémValu. Veškerá umělecká díla od roku 1917 byla přemístěna do této nové galerie.

Nová budova Galerie na KrymskémValu otevírala širokou perspektivu pro moderní expoziční činnost. Měla více než 12 000 m². Z této budovy je vidět řeka Moskva a další krásy Moskvy.¹⁶

Mezitím ve staré budově Treťjakovské galerie probíhaly opravy. Některé části expozic byly uloženy v úložném depozitáři a další části v budově na Krymském Valu. Autoři rekonstrukce měli za cíl zachování historického komplexu Treťjakovské galerie. Tím se rozumí základní budova spolu s „Korpusem Sčuseva“. V roce 1989 byla přistavena

---

¹⁵ Период реконструкции. 1986–1995. *Государственная Третьяковская галерея* [online]. 2000, 1. března 2014 17:11:14 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: http://www.tretyakovgallery.ru/museum/history/history_gallery/history_gallery1986_1995/

¹⁶ Период реконструкции. 1986–1995. *Государственная Третьяковская галерея* [online]. 2000, 1. března 2014 17:11:14 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: http://www.tretyakovgallery.ru/museum/history/history_gallery/history_gallery1986_1995/

další budova na jižní straně původního domu. Tam můžeme nalézt expoziční sály, konferenční sál, studovny a také inženýrský systém (systém klimatizací), a proto se tato nová budova jmenuje „Inženýrský korpus“. Součástí projektu bylo zachování kostela ze 17. století, který se jmenuje „Kostel sv. Mikuláše v Tolmačach“. V roce 1999 byla v kostele umístěna ikona „Panny Marie Vladimírské“ («Богоматерь Владимирская»), jeden z nejoblíbenějších obrazů mezi ortodoxními věřícími. Celá řada muzeí, která dříve byla samostatná, se stala součástí Treťjakovské galerie v roce 1986, například „Dům – muzeum V. M. Vasněcova“, „Dům – muzeum P. D. Korena“, a v roce 1994 dostala galerie status „Celoruské muzejní sdružení Statní Treťjakovské galerie“ («Всероссийское музейное объединение Государственная Третьяковская галерея»). Galerie aktivně pokračovala dál ve své expoziční činnosti.

Původní stavba galerie sloužila nejprve jako dům Treťjakových. Veškeré umění, které P. M. Treťjakov sbíral, umísťoval na stěny domu a do jeho kanceláře. Jeho sbírka se postupem let rozšířila natolik, že byl nucen už v roce 1860 začít stavět prostory pro své výstavy. Po smrti bratra a po předání galerie Moskvě už dům sloužil pro účely muzejní činnosti. Ale množství děl se dále rozšiřovalo, proto byly budovy v okolí Treťjakovské galerie v Lavrišínské ulici postupně přibírány k domu. V roce 1985 už sbírka byla natolik velká, že ředitel Koroljev rozhodl o velké rekonstrukci a celkové přestavbě kolekce. Právě proto byla budova na Krymském Valu přibrána pod Treťjakovskou galerii a dodnes návštěvníkům nabízí expozici obrazů z roku 1917 až po současné moderní umění. Od roku 1995 galerie vybudovala dalších deset sálů v galerii v Lavrušínské ulici.

2. *Tret'jakovská galerie v posledních letech*

Díky přistavění sálů v roce 1995 mohla Tret'jakovská galerie rozšířit svou expozici starého ruského umění a přizpůsobit některé místnosti pro umění 18. – 19. století.¹⁷ Nové sály představovaly umění malířů K. P. Brjulova, A. A. Ivanova, I. N. Kramského. V největším z těchto sálů je umístěn obraz „Princezna Grjoza“ od malíře M. A. Vrubela, který svou velikostí pokrývá jednu stěnu sálu. Tento obraz byl původně součástí výzdoby centrálního hotelu v Moskvě Nacional a poté byl přesunut do Tret'jakovské galerie..

V současné době je expozice ruského umění natolik veliká, že není možné jí celou představit jen v původní budově galerie. Proto je Tret'jakovská galerie v současnosti rozdělena do více budov. U příležitosti stého výročí úmrtí P. M. Tret'jakova, 16. prosince 1998 se na Krymském Valu otevřela první stálá výstava umění, věnovaná výtvarnému umění první poloviny 20. století. Návštěvníci se tak mohou seznámit s rozmanitými styly výtvarného umění 20. století.

Expozice se rozšířila o další umělecké směry v letech 2006 – 2007, a to například o neoklasické umění z roku 1910, komorní lyriku z roku 1920 a dále o díla socialistického realismu a postavantgardní díla z roku 1930. Poprvé po dlouhých letech se široká veřejnost mohla seznámit s uměním malířů, kteří emigrovali do zahraničí po revoluci 1917.¹⁸

Galerie i v současné době aktivně pokračuje v expoziční činnosti. Každý rok pořádá výstavy, mezi kterými vynikly například výstava malířů emigrantů „M. Larionova - M. Gončerova. „Nejlepší obrazy z pařížského dědictví“ 1999 («М.Ларионов – Н.Гончарова. Шедевры из Парижского наследия. Живопись») a také výstava Karla P. Brjulov „ K dvoustému výročí narození K. P. Brjulova“ («К.П.Брюллов. К 200-летию со дня рождения»).výstava celosvětově známého malíře Marka Z. Chagala z roku 2005 „M.Z. Chagal – Zdravím vlast“ («М.З.Шагал. Здравствуй Родина»)

V roce 1998 vznikl projekt pod názvem „Regionální muzea v Tret'jakovské galerii“. Cílem tohoto projektu bylo seznámit obyvatele a návštěvníky města Moskvy s málo známými, ale zajímavými a rozmanitými kolekcemi ruských provinčních muzeí. Projekt byl schválen a v následujícím r.1999 se uskutečnily následující výstavy: „Nejlepší

---

¹⁷ Третьяковская галерея в наши дни. *Государственная Третьяковская галерея* [online]. 2000, 1. března 2014 17:14:51 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: http://www.tretyakovgallery.ru/ru/museum/history/history_gallery/history_gallery1995_2008/

¹⁸ Третьяковская галерея в наши дни. *Государственная Третьяковская галерея* [online]. 2000, 1. března 2014 17:14:51 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: http://www.tretyakovgallery.ru/ru/museum/history/history_gallery/history_gallery1995_2008/

umělecká díla ze souboru oblastního uměleckého muzea města Kaluga“ («Лучшие произведения из собрания Калужского областного художественного музея»), dále výstava „Poklady Samarské louky. Oblastní umělecké muzeum města Samara. Ruské umění 18. a začátku 20. století“ («Сокровища Самарской луки. Самарский областной художественный музей. Русская живопись XVIII – начала XX века»). Sama galerie zapůjčuje své obrazy na mezinárodní a regionální výstavy. Aktivně se věnuje popularizační činnosti, vydává knihy, alba a další tiskové produkce. V roce 2004 bylo založeno inovační oddělení multimédia a internet projektů. Toto oddělení se věnuje vývoji internetových stránek Tretjakovské galerie a zkompletovává elektronické katalogy výstav.

Od roku 1999 v Galerii probíhají pravidelně literární čtení, koncerty klasické hudby a aktivně funguje dětská umělecká dílna. Dále V Tretjakovské galerii se pořádají vědecké konference, které se věnují otázkám hodnocení uměleckých děl a otázkám muzejní činnosti.

Za svou aktivní činnost galerie dostává ocenění, například v roce 2003 diplom „Za nejlepší multimédia CD-ROM o kultuře a umění“.

Do sbírky přibývají další a další obrazy, které galerii věnují privátní sběratelé jako dary. Ti věnují galerii nejen obrazy, ale mnohdy i celé sbírky umění. Dary mohou být předávány nejen prostřednictvím věnovaného umění, ale přibývá i finančních darů, díky kterým pak mohou být rozšiřovány některé sbírky nebo jsou dokončovány vědecké projekty. K mecenášům patří i jedna z největších společností Ruska - akciová společnost „Lukoil“, která věnovala finanční prostředky na nákup unikátní sbírky soch 18. století, vytvořených umělcem M. I. Kozlovským.

Došlo k přijetí rozhodnutí vystavovat nejen sbírky ruských regionálních muzeí, ale rozšířit expozici o díla světového významu. Proto byla v r.2006 instalována v Tretjakovské galerii expozice představující 55 děl 19. století a první poloviny 20. století pocházející ze sbírky slavného pařížského muzea d'Orsey.

K důležitým událostem v životě Tretjakovské galerie patří změna expozice galerie na Krymském Valu. Expozice byla pojmenována „Umění 20. století“. V rámci této výstavy se můžeme seznámit a porovnat umělecká díla malířů z období socialistického realismu, kteří žili v sovětském Rusku, a umělecká díla malířů emigrantů, pracujících v cizině v době socialistického realismu.

2.1. Současnost Tretjakovské galerie

Sbírka Tretjakovské galerie nyní zahrnuje celkově více než 130 tisíc děl

rozmístěných ve více než 100 sálech. V Lavrišinské ulici můžeme navštívit celkem 62 sálů, které jsou v chronologickém pořadí – viz Obrázek 1 Obrázek 9, Obrázek 10 - Treťjakovská galerie v Lavrušinské ulice – původní budova

Plánek druhého poschodí. Od doby smrti P. M. Treťjakova a jeho synovce N. S. Treťjakova se na postu ředitele vystříдалo 9 mužů – viz *Příloha 3*. Nyní je ve vedoucí funkci žena Irina Vladimírovna Lebeděva - Ирина Владимировна Лебедева. Dnes je součástí Treťjakovské galerie nejen budova na Krymskom Valu, ale i další muzea – viz *Příloha 3*.

Každý rok galerie pořádá nábor do „Dětského studia v Lavrišinské ulici“. Toto studio bylo poprvé otevřeno v roce 1989 pro děti předškolního a mladšího školního věku. Tento kroužek se soustřeďuje na utváření charakterových vlastností dětí, snaží se u nich probouzet zájem o tvůrčí činnost a umění obecně. Děti jsou rozdělené do skupin po 15 a schází se ve studiu pravidelně dvakrát měsíčně. Jsou vedeny zkušenými muzejními pedagogy, v současnosti například V. M. Bjalikem, I. V. Gerasimovem, L. V. Lavickým. V budově na Krymském Valu funguje další kreativní dílna, jejímž cíle je rozvíjení uměleckých schopností dětí.

Nejvýznamnější za poslední měsíce byla výstava s názvem „Natálie Gončarova. Mezi východem a západem“ («Наталья Гончарова. Между Востоком и Западом»). Probíhala od 16. října 2013 do 16. února 2014. Bylo vystaveno více než 400 uměleckých děl z období let 1907 – 1959. Další výstavy, které nyní můžeme navštívit v Treťjakovské galerii, se týkají výročí různých umělců. Například výstavy „Alexandr Golovin. Fantazie stříbrného věku. U příležitosti 150. výročí narození.“, («Александр Головин. Фантазии Серебряного века. К 150-летию со дня рождения») 28. března – 24. srpna, „Matvej Dobrov (1877 – 1958). Zapomenutý klasik.“, («Матвей Добров (1877–1958). Забытый классик») 20. března – 25. května a další. Dne 6. dubna bude v Treťjakovské galerii na Krymském Valu probíhat přednáška s názvem – Rozhovory o Černém čtverci. „Divadlo divadlu“, («Разговоры у Чёрного квадрата. "Театр – в массы!»)

Zajímavostí je, že cena vstupného pro cizince se liší od cen pro obyvatele Ruska a států bývalých svazových republik (Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Kazachstán, Kyrgyzstán, Moldavsko, Tádžikistán, Uzbekistán). Pro cizince je cena vstupenky 400 rublů/ dospělý člověk, 250 rublů/ dítě, student. Cena pro obyvatele uvedených zemí je 300 rublů/ dospělý člověk, 150 rublů/ dítě, student. Dále zaplatíte 200 rublů, pokud chcete v galerii fotografovat svým vlastním fotoaparátem.

2.2. Bohatství galerie

Při vstupu do Treťjakovské galerie jako první navštívíme sály se staroruským uměním. Přestože sám Pavel M. Treťjakov tomuto umění nevěnoval tak velkou pozornost (jeho kolekce do roku 1917 čítala jen 62 ikon), k roku 1917 se sbírka nejen ikon, ale i ostatních obrazů zdvojnásobila. Po Velké říjnové revoluci se sbírka rozrůstala o ikony a obrazy ze soukromých sbírek, kostelů a klášterů. Ty byly ničeny, zavírány a všechn majetek z nich, byl zestátněn. Do roku 1921 bylo znárodněno celkem 722 klášterů. V těchto budovách byly vybudovány nemocnice, vojenské základny, koncentrační tábory, vězení pro mládež, školy a ubytovny. Zajímavostí je, že jeden z nejvýznamnějších klášterů - Novoděvičský, byl proměněn v tábor osvobozených žen. Naopak osud jiných byl dramatičtější, například Serpuchovský klášter se stal leteckou vojenskou školou a zároveň skladem se zeleninou.

Nyní kolekce staroruského umění obsahuje více než 4 tisíce ikon. Hlavními pilíři této části jsou obrazy „Panna Marie Vladimírská“ («Богоматерь Владимирская») 104 cm x 69 cm – Obrázek 1 a „Trojice“ («Троица») 142 cm x 114 cm. Sám I. E. Grabar o P. M. Treťjakovi napsal:

„Jako první ze sběratelů nesbíral ikony podle námětů, ale podle jejich umělecké hodnoty, a jako první otevřeně přiznal, že jsou skutečným a velkým uměním.“¹⁹

Další důležitou část sbírky tvoří malby 18. století a první poloviny 19. století, mezi které můžeme zařadit portréty slavných ruských malířů – I. N. Nikitina. I. P. Argunova, F. S. Rokotova, D. G. Levického, V. L. Borovického („Portrét M. I. Lopuchinovy“, «Портрет М. И. Лопухиной», 72 cm x 53,5 cm) Obrázek 2, O. A. Kiprenského („Portrét poeta A. S. Puškina“, «Портрет поэта А. С. Пушкина», 63 cm x 54 cm Obrázek 3 a dále V. A. Trapinina, K. P. Brjulova. Díky těmto malířům si můžeme představit, jak vypadal tehdy život, ideály ale i naděje lidí. V období 18. století – první poloviny 19. století byl portrét nejoblíbenějším žánrem, protože odpovídal humanistickým zásadám ruských malířů. Hlavními zásadami portrétu bylo soustředění se na člověka a na jeho život.

Stejně bohatě je v galerii zastoupena sbírka krajinomaleb. K hlavním představitelům řadíme F. M. Matvijeva, F. A. Aleksijeva, I. S. Ščedrina. Tyto obrazy odrážejí lyricko – poetický pohled na přírodu i přes to, že ruští malíři nemalovali pouze domácí přírodu.

---

¹⁹ ROZANOVÁ, N., Staré ruské umění 14.-17. století : ze sbírek státní Treťjakovské galerie v Moskvě-I : Jiřský klášter, Praha, prosinec 1981 - únor 1982, Praha : Národní galerie, 1981. -- 36 s. : il. ; 24 cm, s. 8

V galerii najdeme jen několik obrazů z období klasicismu. Tyto malby přibližují historické události, mýtické příběhy a jsou zobrazením lásky k vlasti i hrdinství. Představitelem tohoto směru je významný malíř A. P. Losenko.

První polovina 19. století je zastoupena bohatou sbírkou obrazů malíře Alexandra Andrejeviče Ivanova, který se věnoval biblickým příběhům. V galerii nalezneme velký počet jeho maleb. Právě tomuto malíři patří největší obraz galerie - „Zjevení Krista lidu“ («Явление Христа народу»), 540 cm x 750 cm viz Obrázek 11, ve kterém nejde o zázrak božského zjevení, ale o zázrak morální proměny člověka.²⁰ Dalším světoznámým ruským malířem z období první poloviny 19. století je portrétista Karl Brjulov. Malířskému dědictví autora je věnován celý sál. K jeho největším uměleckým dílům patří obraz „Jezdkyně“ («Всадница») 291,1 cm x 206 cm.

Dále můžeme vidět velkou sbírku patřící k demokratickému směru ruského umění první poloviny 19. století představitelů V. A. Tropinina, A. G. Venicijanova, P. A. Fedotova. Jejich zásluhy spočívají v tom, že jako první obrátili svou pozornost na nižší vrstvu obyvatelstva – sedláky, řemeslníky. Jejich záměrem bylo zachytit v obrazech především pocit vysoké lidské důstojnosti a krásy. Například v obrazech A.G. Venicijanova pocítujeme skromnost a tichou poezii, krásu ruské ženy.²¹ Například obraz „Sklizeň sena“ («Сенокос») 66 cm x 54 cm viz Obrázek 12, kde malíř zobrazil selku s dětmi na poli. Obrazy P. A. Fedotova zachycují určitou vrstvu podnikatelů, úředníků, chudých šlechticů a majorů, obrazy jsou plné humoru, vysmívají se špatným vlastnostem lidí, jako jsou lakomost, závist a mají za úkol vést společnost ke změně společenských poměrů a sociálních nespravedlností. P. A. Fedotov je díky zobrazení takového způsobu života považován za zakladatele kritického realismu ve výtvarném umění, můžeme uvést např. jeho plátno „Dohazování majora“ («Сватовство майора») viz Obrázek 13, 58, 3 cm x 75, 4 cm.

P. M. Tret'jakov si oblíbil plátna namalovaná v duchu realismu, proto v galerii nacházíme řadu děl pocházejících z období druhé poloviny 19. století. Tret'jakov si velmi cenil opravdovosti v obrazech představitele V. G. Perova, který např. zobrazil nešťastný

---

²⁰ Gosudarstvennaja Tret'jakovskaja galereja / Tret'jakovská galerie ; Avtor Jurij Konstantinovič Korelev. -- Moskva : Izobrazitel'noje iskusstvo, 1987. -- 23 s. textu : 89 barev. reprodu., s. 6

²¹ Gosudarstvennaja Tret'jakovskaja galereja / Tret'jakovská galerie ; Avtor Jurij Konstantinovič Korelev. -- Moskva : Izobrazitel'noje iskusstvo, 1987. -- 23 s. textu : 89 barev. reprodu., s. 7

osud ruského sedláka, žijícího v chudobě, stejně tak mu nebyl lhostejný osud nižší vrstvy měšťanů, o kterých psal též F. M. Dostojevský.

Jedna část galerie je věnována portrétům známých osobností – spisovatelům, hercům, vědcům druhé poloviny 19. století. Tento nápad vnukl P. M. Treťjakovi jeho přítel, vynikající portrétista, I. N. Kramskoj, který vytvořil portréty samotného P. M. Treťjakova - viz Obrázek 15, jeho ženy a světoznámých spisovatelů - L. N. Tolstého, N. A. Někrasova, M. E. Saltykova – Ščedrina. Druhá polovina 19. století je též známa realistickými obrazy I. E. Repina. Například zanedlouho po smrti imperátora Alexandra II. byl namalován obraz „Ivan Hrozný a jeho syn Ivan 16. září roku 1581“, «Иван Грозный и сын его Иван 16 ноября 1581 года», 199, 5 cm x 254 cm Obrázek 6.

Na konci 19. století a začátku 20. století došlo k rozštěpení výtvarného umění na dva směry. Jeden směr pokračoval v realistickém umění a druhý směřoval k novým tendencím, které odmítaly předchozí realismus. K realistům se hlásili I. J. Repin, V. I. Surikov, V. M. Vasněcov, V. J. Makovský. Tito malíři se věnovali tématu tehdejšího realistického života. Zachycovali život dělníků, sedláků a někteří popisovali obřady, svátky a lidové umění (jako například B. M. Kustoděv). Další velkou skupinu tvořili malíři uměleckého spolku „Svět umění“, mezi kterými můžeme pojmenovat A. N. Benua, K. A. Somov, N. K. Rerich, K. P. Petrov – Votkin, M. F. Larionov, N. S. Gončarova. Tito malíři aktivně šířili umění po Evropě a za podpory mecenáše Sergeje Pavloviče Ďagileva uspořádali v roce 1906 tzv. „Ruské sezony v Paříži“. Měli velký úspěch u diváků i kritiků. Paralelně se spolkem „Svět umění“ se začalo tvořit nové moderní umění. Tato nová vlna v malířství se soustředila na radikální změnu lidského myšlení pomocí uměleckých prostředků. Zachycovala chaos moderní doby. Zástupci této vlny K. S. Malevič, I. A. Puni, I. V. Kljun, P. N. Filonov, V. V. Kandinskij.

Nejpočetnější část Treťjakovské galerie tvoří socialistické umění. V sovětské době ročně do sbírky přibývalo značné množství obrazů sovětských výtvarníků, kteří se hlásili k socialistickému realismu. K nim patřili např. M. V. Něstěrov a A. A. Dejneka. Je nutné zmínit plátna, zobrazující výjevy Velké vlastenecké války, např. „Matka partyzána“ («Мать партизана», 184 cm x 209 cm) malíře S. V. Gerasimova, „Dopis z fronty“ («Письмо с фронта», 225 cm x 154,5 cm) malíře A. I. Laktijonova. V těchto obrazech obdivujeme upřímné soucítění malíře s životním příběhem.

Důležitou část sbírky 2. poloviny 20. století tvoří obrazy konceptuálního umění. Tento styl se začal rozmáhat až po ukončení socialistického období. Předtím nebyl rozšířen,

protože se neshodoval s idejemi socialismu. Malíři, tajně pracující na obrazech v duchu konceptualismu, byli pronásledováni a trestáni za svou tvorbu.

Pro konceptuální umění je charakteristické pohrdání tradičními hodnotami realistického umění. Cílem je realizovat projev názoru malířů a nesoustřeďovat se pouze na způsob malby. Konceptualisté používali ve svých dílech také jazykové prvky, jako např. psaná slova nebo vlepené citáty. Zakladatelem tohoto směru je moskevský malíř Ilja Kabakov.²²Dalšími významnými malíři jsou V. M. Komarom a A. Medamid.

Do současné doby galerie schraňuje obrazy a umění žijících výtvarných umělců. Tito malíři již nezastupují jednotlivé výtvarné směry, ale tvoří díla různých žánrů. Například Maxim Kantor zobrazil atomový výbuch v Černobylu, Igor Makarjevič je známý svými fotoinstalacemi, které překračují hranici mezi uměním a skutečností. Nejoblíbenější žánr současného umění je performance.

---

²² VALENTIN Rodijonov, ANDREJEVA Galina, JUŠKOVA Olga, LEJTĚS Irina, *Tret'jakovskaja galereja*. Tret'jakovskaja galereja, Moskva, 2011, 136 s., ISBN 978-5-93893-710-9, s.128.

2.3. Nejvýznamnější obrazy

2.3.1. Staroruské umění - „Panna Marie Vladimírská“ - «Богоматерь Владимирская»

Obrázek 1

Původní velikost 78 cm x 55 cm, nyní 104 cm x 69 cm, „Muzeum-chrást svatého Nikolaje v Tolmačach“

Podle legendy namaloval tuto ikonu evangelista Lukáš, společně s dalšími dvěma obrazy Panny Marie. Po vytvoření obrazu přišel za Pannou Marií a dostal od ní požehnání pro všechny tři obrazy. Legenda praví, že obraz je namalován na desce stolu, za kterým seděla Panna Marie, Ježíš a Josef. I přes mnoho pověstí o tomto obrazu, vědci uznali, že tento obraz není kopie, ale skutečný artefakt, který se dochoval přes tisíce let v původní podobě. Do roku 450 se ikona nacházela v Jeruzalémě, do 12. století v Konstantinopoli (Cařihrad) a dále byl její osud spjat s Ruskem. Patriarcha Cařihradu Lukáš poslal obraz knížeti Dolgorukému do Kyjeva na počest přijetí křesťanství v Rusku.²³

Na obrazu je vyobrazena Panna Marie s malým Ježíšem Kristem, který se k ní něžně tiskne levou tváří. Ovinutou levou ruku vidíme na levé straně krku Panny Marie.

V ruské kultuře je známo několik obrazů Panny Marie. Každý z nich má svůj název

---

²³ BABIC, Gordana, Ikony, Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1997. -- 140 s. : fot., s. 12, ISBN 80-7192-325-7

podle místa, kde byly obrazy nalezeny. Ikona „Panna Marie Vladimírská“ byla pojmenována podle města Vladimir, které bylo rodným městem Andreje Bogoljubského. Ten se rozhodl, že odejde od svého otce, knížete Jurije Dolgorukého z Kyjeva a vrátí se do Vladimíru. Ikonu nechal vyzdobit zlatem, stříbrem, drahokamy a perlami. Podle řeckého vzoru prokazoval ikoně úctu a při válečných taženích ji vozil stále s sebou. Dále také ikona „Panna Marie Kazaňská“ («Богоматерь Казанская») – viz **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

se nazývá podle města Kazaň. Mezi sebou se obrazy liší nejen názvem, ale i například oděvem Panny Marie, chováním Ježíše Krista a dalšími detaily.

I přes různá nebezpečí (požáry kostela, války..) se ikona dochovala v původním originále a právě v tom viděli křesťané projev vyšší moci. V roce 1395 se tatarský kníže Tamerlán snažil dobít hlavní město ruského knížectví. Ikona cestovala společně s ním jako ochrana vojsk. Tamerlán zůstal dva týdny nedaleko Moskvy a pak náhle rozhodl k odchodu zpět. Od té doby považovali lidé ikonu za ochránce města Moskvy, proti nepřátelům a útokům a ikona byla přenesena do Moskvy.

Ve středověku se ikona stala velmi oblíbenou a ruští malíři jí často kopírovali, protože stále věřili, že podobnost s originálem zajistí další zázraky.

V 19. století se ikona nacházela v Uspenském chrámu v Moskvě na oltáři a veřejnosti byla ukazována jen v době konání církevních svátků. V roce 1928 byl obraz umístěn do Tret'jakovské galerie. Dne 15. prosince 1999 předali ikonu do kostela Tret'jakovské galerie a speciálně pro tento obraz vytvořili unikátní klimatické podmínky pomocí skleněného sarkofágu. Dnes je dochována jen část původního obrazu - obličej Bohorodičky s Kristem.

2.3.2. Umění 18. století - „Portrét M. I. Lopuchinoj“ - «Портрет М. И. Лопухиной»

Obrázek 2

72 cm x 53,5 cm, Lavrišinská ulice, sál 7

Jeden z nejvýznamnějších portrétů Tret'jakovské galerie pochází od malíře V. L. Borovikovského. Portrét byl objednan budoucím manželem Marie Ivanovny Lopuchinonové S. V. Lopuchinem. Obraz mladé šlechtičny často srovnávají s překrásnou „Monou Lisou“ Leonarda Da Vinci. Říká se, že „Mona Lisa“ má v sobě mystickou tajemnost, je těžké zachytit její úsměv. Její oči vypadají jako živé a při pohledu na obraz člověku připadá, že dívka hledí přímo na něj. Obraz Marie I. Lopuchinové vyvolává stejné pocity. Obraz představoval ženský ideál v období sentimentalismu.²⁴

Když byl malován tento portrét, bylo Marii Ivanovně 18 let. Pocházela ze šlechtického rodu hraběte Tolstého (ze stejného rodu pocházel celosvětově známý spisovatel Lev Nikolajevič Tolstoj, autor knih *Vojna a mír* a *Anna Karenina*). M. I. Lopuchina byla nevěsta státního úředníka Stěpana Vasiljeviče Lopuchina, který pracoval pro císaře Pavla I..

Mladá, veselá krasavice udělala obrovský dojem na malíře V. L. Borovikovského.

²⁴ Valentin, Rodijonov, Andrejeva Galina, Juškova Olga, Lejtěs Irina, *Tret'jakovskaja galereja*. Tret'jakovskaja galereja, : Moskva, 2011, 136 s., ISBN 978-5-93893-710-9, s.44

Její přírodní šarm a bezprostřednost vyvolaly v malíři takové dojmy, že chtěl její silné stránky povahy zachytit i v obraze. Při pohledu na portrét se v divákovi probouzí dvojitý pocit. První, že se na člověka dívá dívka povýšeně, a druhý, že z obrazu hledí ještě dítě.

Na rozdíl od dřívějších portrétů, kde bohatství a status člověka zdůrazňovaly předměty v obraze (jako například šperky, honosné šatstvo, šlechtický interiér) je tato bohatá dívka zobrazena uprostřed překrásné ruské přírody, která podtrhuje čistou harmonickou duši dívky.

Hned po namalování obrazu se Marie provdala za Stěpana V. Lopuchina, ale toto manželství bylo nešťastné. Její muž byl velmi hrubý a milostné, srdečné rozhovory s ním Marie I. nikdy nemohla vést. V roce 1803 24-letá Marie I. Lopuchina zemřela na černý kašel. Po smrti Marie I. lidé začali věřit, že v obraze zůstala duše dívky a může přinést neštěstí. Plátnu připisovali mystickou sílu a ve společnosti se rozšířila pověra, že pokud se mladá dívka na obraz podívá, zemře.

V roce 1880 P. M. Treťjakov na návštěvě u neteře Marie I. Lopuchinové uviděl poprvé tento obraz. Zanechal v něm velký dojem, proto se rozhodl že ho za jakoukoliv cenu vykoupí a získá pro svou galerii. Od té doby zaniká pověra spojená s nechvalně známou legendou obrazu a široká veřejnost obdivuje již jen výjimečnou poetičnost, kterou plátno vyzařuje. V roce 1855 ruský básník Jakov Petrovič Polonskij tomuto obrazu věnoval báseň.

*«Она давно прошла, и нет уже тех глаз
И той улыбки нет, что молча выражали
Страданье — тень любви, и мысли — тень печали,
Но красоту её Боровиковский спас.
Так часть души ее от нас не улетела,
И будет этот взгляд и эта прелесть тела
К ней равнодушное потомство привлекать,
Уча его любить, страдать, прощать, молчать.»²⁵*

---

²⁵ *Портрет Марии Лопухиной — Википедия* [online]. 15:12, 4 января 2014. [cit. 2014-04-07]. Dostupné z: http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D1%80%D1%82%D1%80%D0%B5%D1%82_%D0%9C%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%B8_%D0%9B%D0%BE%D0%BF%D1%83%D1%85%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B9

2.3.3. Umění první poloviny 19. století - „Portrét Alexandra Sergejeviče Puškina“ – «Портрет Александра Сергеевича Пушкина»

Obrázek 3

63 cm x 54 cm, Lavrišínská ulice, sál

Na obraze O. A. Kiprenského z roku 1827 je zachycen nejznámější ruský básník 19. století Alexandr Sergejevič Puškin.

Puškin se narodil roku 1799 a prožil krátký život. Dožil se 37 let, ale i za tak krátkou dobu stihl svým potomkům zanechat bohaté literární dědictví, mezi které patří i pověst „Arab Petra Velikého“. V díle Puškin popisuje příběh svého praděda, Ibrahima Petroviče Hanibala, který byl velmi oblíben ruským carem Petrem Velikým. Ibrahim Petrovič Hanibal byl afrického původu, což zanechalo rysy i na jeho potomcích a i dětech A. S. Puškina. Z portrétu se na nás dívá člověk tmavší pleti s inteligentním výrazem v očích. Jižní krev protékala v žilách ruského básníka a ovlivnila jeho osobní poetický život.

Podle vzpomínek básníkůvých přátel byl Puškin s obrazem velmi spokojen. Na obraze O. A. Kiprenského vidíme Puškina jakoby přistihnutého a vyrušeného v okamžiku přemýšlení.²⁶ Napoleonovská poloha, ve které byl zachycen, efektní skotský plášť se vzorem kostek, připomíná hlavního hrdinu básně George Byrona – významného anglického básníka. V pozadí obrazu vidíme múzu s lyrou jako řeckým symbolem

²⁶ ČERVEŇÁK, Andrej, A.S. Puškin - člověk a básník, Martin : Matica slovenská, 1989. 1. vyd.. 183 s. : il., ISBN 80-7090-004-0, s.85

poezie.²⁷ Delvig požádal O. A. Kiprenského, aby za básníkem nakreslil sochu múzy Erato. Jako poděkování napsal roku 1827 A. S. Puškin malíři O. A. Kiprenskému báseň „Kiprenskému“ («Кипренскому»)²⁸ V ní popisuje, že i po své smrti zůstane na něj vzpomínka v podobě obrazu.

«Кипренскому»

*Любимец моды легкокрылой,
Хоть не британец, не француз,
Ты вновь создал, волшебник милый,
Меня, питомца чистых муз, —
И я смеюся над могилой,
Ушед навек от смертных уз.*

*Себя как в зеркале я вижу,
Но это зеркало мне льстит.
Оно гласит, что не унижу
Пристрастья важных аонид.
Так Риму, Дрездену, Парижу
Известен впредь мой будет вид.³²⁹*

---

²⁷ ČERVEŇÁK, Andrej, A.S. Puškin - človek a básnik Martin : Matica slovenská, 1989. 1. vyd..., 183 s. : il., ISBN 80-7090-004-0, s.85

²⁸ VALENTIN, Rodijonov, ANDREJEVA Galina, JUŠKOVA Olga, LEJTĚS Irina, *Tretjakovskaja galereja*. Tretjakovskaja galereja :, Moskva, 2011, 136 s., ISBN 978-5-93893-710-9, s.47

²⁹ ФЭБ: Пушкин. Кипренскому. — 1948 (текст). [online]. [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://feb-web.ru/feb/pushkin/texts/push17/vol03/y03-063-.htm>

2.3.4. Umění druhé poloviny 19. století - „Nerovný sňatek“ – («Неровный брак»)

Obrázek 4

173 cm x 136,5 cm, Lavrišinská ulice, sál 16

Obraz, který je považován za jeden z nejdramatičtějších v ruském umění 19. století, patří mladému malíři Vasilii Pukerjevovi. Byl namalován v roce 1862, hned po autorově dokončení učiliště výtvarného umění a sochařství. Roku 1863 byl vystaven na akademické expozici a udělal obrovský dojem na celou širokou veřejnost díky své silné expresivitě. Obraz byl oceněn Akademií výtvarného umění a Pukerjevovi byl udělen titul profesor.

Dílo zobrazuje sociální postavení ženy v 19. století (přesněji v letech 1850 – 1860).³⁰ Žena si nemohla dobrovolně vybrat manžela. Byla nucena uzavřít sňatek se starším mužem jenom proto, aby materiálně zaopatřila svůj život.

Na obraze vidíme scénu svatby v kostele, kde jsou v popředí zobrazeni kněz, nevěsta, ženich a na pozadí vidíme svatebčany ze strany nevěsty a ženicha. Světlo na obraze dopadá na hlavní tři postavy v popředí a ostatní postavy jsou umístěny v částečném stínu. Světlo podtrhuje honosné oblečení mladé nevěsty. V levé ruce nevěsta ledabyle drží svíčku

³⁰ VALENTIN, Rodijonov, ANDREJEVA Galina, JUŠKOVA Olga, LEJTĚS Irina, *Tretjakovskaja galereja*. Tretjakovskaja galereja, : Moskva, 2011, 136 s., ISBN 978-5-93893-710-9, s. 59

a pravou ruku neochotně podává faráři. V obličejí nevěsty vidíme uplakané červené oči a její tragickou podřízenost osudu.

Ženich je mnohem starší a z jeho pohledu na dívku je patrná určitá povýšenost. Je zřejmé, že má zajištěné vysoké sociální postavení a je velmi dobře finančně zaopatřen. Na obleku nacházíme různá ocenění.

Zástup svatebčanů je rozdělen do dvou skupin. Na straně ženicha je voják, který s přehnaným zájmem hledí na nevěstu. Vedle ženicha stojí paní staršího věku, tzv. svacha (dohazovačka – povolání, které je v Rusku známé dodnes, žena měla za úkol, najít muži nebo ženě vhodného partnera).

K obrazu se váže pověst, která popisuje milostný vztah malíře ke své milé, kterou si nemohl vzít pro nedostatek peněz. Tuto verzi potvrzuje kompozice obrazu. Malíř stojí na pravé straně obrazu velmi blízko nevěstě. Na černém obleku má růži, která je na straně srdce a symbolizuje lásku a utrpení. Obličej obou postav vyjadřuje velký smutek z jejich nenaplněné lásky.

V roce 2002 Tret'jakovská galerie odkoupila portrét neznámé ženy namalovaný malířem V. D. Suchovem z roku 1907. Na obrazu je uvedena poznámka

„Praskovja Matvejevna Tvarencova, se kterou před 44 lety namaloval svůj významný obraz umělec V. V. Pukerjev „Nerovný sňatek“. Paní Varecova žije v Moskvě v Mazurinském domově důchodců.“

Obraz měl velký vliv na širokou veřejnost. Zachycoval problematiku nerovnocenného postavení ženy ve společnosti, která byla v Rusku v polovině 19. století velmi citlivým tématem. V té době se sňatky uzavíraly proti vůli ženy a hlavním důvodem bylo vždy hmotné zajištění. Ruská církev na tento problém reagovala vydáním ustanovení, které odsuzovalo sňatky s velkým věkovým rozdílem.

2.3.5. Umění druhé poloviny 19. století - Lidová kultura - „Příchod čaroděje na svatbu rolníka“ – («Приход колдуна на крестьянскую свадьбу»)

Obrázek 5

116 cm x 188 cm, Lavrišinská ulice, sál 23

Malíř Vasilij Maximovič Maximov byl považován za umělce zobrazujícího selský způsob života. On sám se narodil na vesnici a v průběhu života navštěvoval vesnice a maloval scény ze života sedláků.

Jeho prvními diváky obrazů byli sedláci, kteří mu sdělovali své názory. Pokud detaily na obraze neodpovídaly realitě, nestyděl se předělat je. Proto se Kramskoj jednou vyjádřil k obrazu Maximova: „Sám lid namaloval tento obraz“³¹

Dílo je jedním z nejvýznamnějších obrazů malíře Maximova z roku 1875. Popisuje oslavu sňatku v selské rodině. Novomanželé se nachází ve významné části světnice – v červeném koutě. Na tomto místě můžeme vidět ikony Panny Marie, Ježíše Krista a dalších, které jsou ozdobeny ručně vyšívanými girlandami. Ty jsou zdobeny symbolickými vzory vyšitými červenými nitěmi. Červená barva v Ruské lidové kultuře byla považována za sváteční, vyjadřovala radost ze života. Právě proto i šaty nevěsty mají červenou barvu na rozdíl od bílé barvy svatebních šatů, která byla obvyklá ve vyšších

³¹ VALENTIN, Rodijonov, ANDREJEVA Galina, JUŠKOVA Olga, LEJTĚS Irina, *Tret'jakovskaja galereja*. Tret'jakovskaja galereja, : Moskva, 2011, 136 s., ISBN 978-5-93893-710-9, s. 66

vrstvách společnosti. Na venkově bylo typické nošení pokrývek hlavy po provdání dívky. Rovněž na plátně má nevěsta na hlavě bohatě ozdobený čepce, tzv. kokošník, ostatní starší ženy pak mají na hlavách šátky. Podle toho, jestli měla dívka vlasy zahalené nebo odkryté, bylo možné usuzovat na její rodinný stav.

Váženými a obávanými osobami na vesnici byli tzv. „kolduni“ - čarodějové. Do jejich kompetencí spadalo jak léčení, tak i uhrnutí člověka. Proto příchod čaroděje na svatební oslavu vyvolal strach a nejistotu. Lidé věří, že pokud se čaroděj rozčílí, může na všechny seslat neštěstí, nemoc nebo sebrat krásu. Proto sedláci k němu spěchají s chlebem a solí, aby ho udobřili. Motiv zobrazený na plátně se váže k vlastním vzpomínkám malíře Maximova, které si uchoval z doby, kdy byl přítomen uzavření svého staršího bratra. V úplně stejné situaci se strýc postavil a řekl čarodějovi: „Čaroději, pojd' sem, dej si vodku na zdraví mladých a nepřekážeš na naší oslavě.“

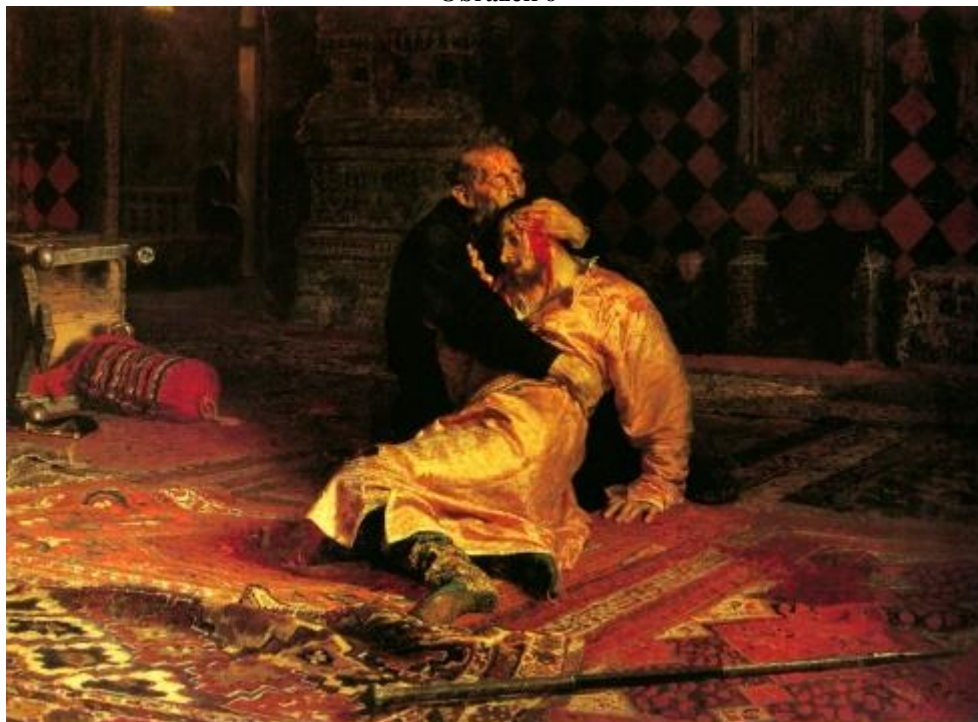
Tohoto obrazu si P. M. Treťjakov velmi cenil a označoval jej za dílo upřímného a pravdomluvného malíře.³²

---

³² VALENTIN, Rodijonov, ANDREJEVA Galina, JUŠKOVA Olga, LEJTĚS Irina, *Treťjakovskaja galereja*. Treťjakovskaja galereja, : Moskva, 2011, 136 s., ISBN 978-5-93893-710-9, s. 66

2.3.6. *Umění posledních let 19. století - „Ivan Hrozný a jeho syn Ivan 16. září roku 1581“ – «Иван Грозный и сын его Иван 16 ноября 1581 года»*

Obrázek 6

199,5 cm x 254 cm, Lavrišinská ulice, sál 30

Tento obraz byl namalován známým malířem Iljou Jefimovičem Repinem v roce 1885. Ivan Hrozný odmalička čelil šileným událostem. Jeho otec Vasil III. zemřel, když byly Ivanovi 3 roky. Zanechal tak trůn svému synovi. Jeho matka Helena se ujala vlády do té doby, než syn vyroste a bude moci sám vládnout. Ale boj o vládu byl velmi těžký a matka v roce 1538 zemřela. Osmiletý Ivan zůstal sám a u dvora se o něj nikdo nepostaral. Ivan se stal terčem výsměchu a ponížení. Už v tomto období se v Ivanovi probouzela zloba. Věděl, že ho může zachránit jen bezohlednost a cynismus. Trpěl schizofrenií, a žil v neustálém strachu ze zrady.

Obraz zachycuje vraždu syna Ivana Hrozného v carské komnatě, po tom, co syn bránil vlastní těhotnou manželku, kterou otec Ivan Hrozný surově zbil. Na plátně je zobrazen okamžik po vraždě, kdy si Ivan Hrozný uvědomil svůj úděsný čin, který spáchal. S výkřikem a zděšeným pohledem se dívá do prázdna. Pravou rukou přitahuje car synovo tělo a levou se snaží zastavit krvácení na hlavě. Ve výrazu syna můžeme vidět jakési odpuštění otci, či smířený pohled. Povalené křeslo, odhozené žezlo, shrnutý koberec dodávají obrazu na tragičnosti. Zajímavá je převaha červené barvy jako symbol krve. Tóny červené barvy jsou vidět na koberci, v místnosti na stěnách a krev stékající z rány syna

vypadá jako opravdová krev. Při pohledu na plátno jakoby malíř sledoval celou situaci přímo v místnosti, kde se odehrála tragédie.

Umělec Ilja J. Repin před vytvořením tohoto plátna nebyl příliš známým malířem. Jeho nadání nebylo do roku 1885 oceněno, ale rok, kdy dokončil právě obraz „Ivan Hrozný a jeho syn Ivan 16. září roku 1581“ se stal důležitým nejen pro samotného výtvarníka, ale i pro celé ruské výtvarné umění. V roce 1881 I. J. Repin viděl na výstavě dílo s názvem „Pomsta“ malíře N. A. Rimského–Korsakova. Tímto obrazem se velmi inspiroval a chtěl vyjádřit, jaké pocity v něm zanechal, a vzpomněl si na Ivana Hrozného. I.J. Repin sám netušil, jaké bude mít jeho dílo úspěch. Na putovní výstavě Sdružení tzv. Peredvižníků se před obrazem tlačily davy lidí a každý chtěl vidět „cara synovraha“.³³

---

³³ FIALA. *Ilja Jefimovič Repin*. 1952. vyd. Praha: Orbis, 1952.

2.3.7. „Šlechtična Morozova“ – («Боярыня Морозова»)

Obrázek 7

304 cm x 587,5 cm, Lavrišinská ulice, sál 28

Obrovské plátno o rozměrech 3 m x 6 m autora Vasilja Surikova, který Pavel M. Treťjakov uviděl na Putovní výstavě roku 1887, koupil za částku 25 000 rublů.

Na plátně je zobrazen okamžik, kdy šlechtičnu Morozovou, která odmítla přijmout novou verzi ortodoxní víry, odvázejí do vězení do kláštera Čudov. Tam, má být zamčena do studeného sklepa, kde stráví zbytek života. Výjev na popisovaném plátně představuje loučení s běžným civilním životem. Šlechtična všem přítomným ukazuje svou víru a odhodlanost gestem vysoce zvednuté ruky se dvěma vztyčenými prsty (nová víra vyžadovala od věřících přijetí nových pravidel obřadu, což obnášelo i nové gesto tří spojených prstů při pokřížování se).

Vasilij Surikov při práci na obraze odvedl obrovskou práci, vytvořil více než 100 etud k obrazu. V jednom z dopisů P. M. Treťjakovi V. I. Surikov píše, že podle jeho názoru toto plátno bude jedno z jeho nejbarvitějších děl.³⁴ Každá z postav na obraze měla svůj prototyp. Malíř rychle vytvořil několik etud postav a pak pomocí „připínáčků“ umísťoval tyto etudy na místo, kde měla být každá postava namalována. V pozdějších posudcích znalců a vědců byly skutečně na plátně nalezeny dírký tam, kde pravděpodobně byly tyto tzv. připínáčky, což bez speciální expertizy nebylo možné zjistit.

³⁴ VALENTIN, Rodijonov, ANDREJEVA Galina, JUŠKOVA Olga, LEJTĚS Irina, *Treťjakovskaja galereja*. Treťjakovskaja galereja, : Moskva, 2011, 136 s., ISBN 978-5-93893-710-9, s. 67

Centrum kompozice obrazu tvoří staré saně se šlechtičnou, prorážející si cestu davem lidí. Dav je rozdělen na ty, kteří soucítí a litují šlechtičnu, ale můžeme vidět i ty, kteří se jí posmívají. V levé části jsou dva šlechtici, v jejichž obličejích můžeme nalézt náznaky ironie. Malíř se dlouho nepodařilo zachytit pohyb v obraze. Tento problém vyřešil postavou běžícího chlapce, která obrazu dodává pocit živosti.

Lidé, kteří mu stáli modelem, neměli práci s Vasiljem Surikovem lehkou. Pro zachycení co největšího naturalismu a realistického okamžiku např. výtvarník postavil člověka do sněhu a pozorně sledoval změny barvy kůže, grimasy v obličejích apod.

Malíř dlouho hledal prototypy svých postav. Předtím než vybral vzor šlechtičny, musel si prohlédnout mnoho žen. Svůj model šlechtičny Morozove potkal u moskevského hřbitova, jednalo se o starší věřící ženu.

Soudobí kritici považovali tento obraz za vynikající dílo, které zachycuje období před Petrem I. Toto dílo je vrcholem realistického umění, protože divák se při pohledu na něj vcítí do přítomných lidí na obraze. Kritici se vyjadřují v tom smyslu, že obraz je určitým symbolem rozloučení se starým Ruskem, protože s příchodem Petra I. dochází k obrovským kulturním změnám v celé zemi. Diváci si kladli otázku, proč se šlechtična a majitelka osmi tisíců otroků a obrovského jmění vzdala svého veškerého majetku, upřednostnila své duchovní bohatství a podřídila vše svým duchovním názorům a šla za svou vírou fanatismu.

V popředí obrazu na pravé straně se nachází postava žebráka. Takoví lidé byli v době před Petrem I. velmi slavní. Byli to žebráci, kteří se vzdali svého veškerého majetku a přijali jen svou víru. Chodili bosí, jen lehce oděni a vědomě si fyzicky ubližovali, aby jejich duše byla blíže Bohu. Žebrák na obraze má krev na krku od velkého těžkého kříže a jeho gesto pozvednuté ruky se dvěma vztyčenými prsty naznačují duchovně blízký vztah se šlechtičnou.

2.3.8. Umění 20. století - „Černý čtverec“ – («Чёрный квадрат»)

Obrázek 8

79,5 cm x 79,5 cm, Krymskij Val, sál 6

Obraz „Černý čtverec“ byl namalován roku 1915 pro výstavu futuristického umění „0,10“, konanou v Petěrburgu 19. prosince 1915. Tento obraz byl umístěn v rohu místnosti, kde se obvykle v ruské domácnosti nacházely ikony. Tomuto místu v pokoji se říkávalo „červený roh“ («красный угол»). Nápad namalovat takové plátno se vztahuje k roku 1913, kdy malíř Malevič pracoval na dekoracích a kostýmech opery „Vítězství nad Sluncem“ M. V. Matjušina. Malevič považoval „Černý čtverec“ za základní suprematický element. Ideje suprematismu jsou těsně spojeny s filozofickými ideemi. Sám autor považoval suprematismus za klasický, upřímný a přísný směr v umění, který jako jediný umí vyjádřit mystické pocity. Tvrdil že „suprematismus je natolik absolutní, že jako jediný může vyjádřit podstatu mystických pocitů. Suprematismus stojí vedle smrti a vítězí nad ní. Podstata tohoto stylu spočívá ve zdůraznění tajemství smrti, její nepochopitelnosti a vysokém smysl.“³⁵ I svůj vlastní pohřeb Malevič chtěl uspořádat jako suprematickou akci. Požádal o výrobu rakve, která měla zvláštní tvar v podobě kříže. Doufal, že když bude ležet s rukami v pozici kříže, bude to symbol přijetí smrti s otevřenou náručí.

³⁵ VALENTIN, Rodijonov, ANDREJEVA Galina, JUŠKOVA Olga, LEJTĚS Irina, *Tretjakovskaja galereja*. Tretjakovskaja galereja, : Moskva, 2011, 136 s., ISBN 978-5-93893-710-9, s. 105

Ale truhlář mu takovou rakev odmítl vyrobit.

Práce autora měla velký vliv na další umělce, mezi kterými můžeme zmínit Alexandra Rodčenko a Alexandra Kondinského

Za další suprematické elementy jsou považovány kruh, kříž. Na výstavě futuristického umění byly též vystaveny obrazy „Černý kruh“ a „Černý kříž“, ale nedostalo se jim takového ocenění, jako plátnu „Černý čtverec“. Zajímavostí je, že vědci a znalci pozdějších generací chtěli zjistit, zdali se pod obrazem nachází jiný suprematický prvek jako například kříž nebo kruh, a proto byly prováděny technologické expertizy, které ukázaly, že čtverec je jediná vrstva obrazu. Při bližším pozorování může divák vidět, že čtverec nemá pravidelný tvar. Každá jeho strana není zcela paralelní k opačné straně a také žádná strana bílého rámu není stejná. Tímto nepravidelným tvarem chtěl malíř dosáhnout pohyblivé dynamičnosti zobrazeného tvaru čtverce.

Obraz vyvolal rozpačité pocity u kritiků. Jeden z kritiků o obrazu řekl:

„Autorem „Černého čtverce“ by se mohl stát kdokoliv... dítě, které ještě nedostalo rozum, nicnedělající člověk, malující nesmysly.“³⁶

Jen solidní malíři jako např. zakladatel uměleckého sdružení „Svět umění“ Alexander Benua vyjádřil svůj odborný názor v časopise „Řeč“ 9. ledna 1916

„Jistě, je to ta ikona, kterou futuristé nabízí jako záměnu madony a nestydatých Venuší.“

Autor několikrát zopakoval své dílo. Jsou známy čtyři varianty tohoto obrazu, které se liší povrchem obrazu, barvami, velikostí a rokem jejich vzniku. V Treťjakovské galerii se nyní nachází dva obrazy černého čtverce, třetí v Ruském Muzeu v Petěrburgu a čtvrtý v muzeu „Ermitáž“. Ani jeden z obrazů se nenachází za hranicemi Ruska.

Existuje mnoho názorů o smyslu tohoto obrazu. Nejrozšířenější představa je taková, že malíř uzavírá v černé obrazovce všechny předchozí dějiny umění, přičemž zachovává tradiční formu obrazu, ve kterém černé pole znamená, že jiné barvy neexistují.³⁷ V tomto obraze je upřednostněna idea, kterou obraz vyjadřuje před estetickou krásou a technickým zpracováním. „Černý čtverec“ je natolik konkrétní, nakolik je abstraktní. Obsahuje nepočítatelné množství smyslů. Jedním ze smyslů tohoto obrazu je předtucha tragického

---

³⁶ ANDREJEVA, G. B., Zlatá mapa Ruska: mistrovská díla ruského umění ze sbírek Státní Treťjakovské galerie a uměleckých muzeí Ruska, Moskva: Skanrus, 2004, 515 s., ISBN 5-93221-040-0, s.11

³⁷ VALENTIN, Rodijonov, ANDREJEVA Galina, JUŠKOVA Olga, LEJTĚS Irina, *Treťjakovskaja galereja*. Treťjakovskaja galereja, : Moskva, 2011, 136 s., ISBN 978-5-93893-710-9, s. 105

osudu Ruska ve 20. století, příchod revoluce a válek.

2.4. 150 let od založení galerie - Oslavy v roce 2006

Výročí založení Treťjakovské galerie v roce 2006 bylo důležitou a významnou událostí v kulturním životě Ruska. Toto 150. výročí se datuje založením galerie dne 22. května (10. května dle starého kalendáře) roku 1856, kdy Pavel Michajlovič Treťjakov koupil svůj první obraz ruského malíře V. G. Chudjakova „Potyčka s finskými podvodníky“ pocházející z roku 1853. Pavel Michajlovič Treťjakov byl člověk, který jako první z ruských sběratelů obrátil svou pozornost na ruské umění a podporoval ruské malíře a umělce. Právě v tom spočíval jeho velký význam pro ruskou kulturu. Darování výtvarných děl mělo obrovský význam pro ruskou kulturu i pro budoucnost. Šlechetný počín P. M. Treťjakova umožnil otevřít významnou sbírku ruského výtvarného umění a přispět tak k rozvoji vzdělání i duchovní potěchy. Málokdo mohl důstojně ocenit dar P. M. Treťjakova v době předání Moskvě, ale u příležitosti 150. výročí založení galerie bylo zcela zřejmé, že se Treťjakovská galerie stala nejoblíbenějším muzeem Moskvy a Ruska. Každý návštěvník najde v galerii obraz, sochu, akvarel či grafické dílo, které uspokojí jeho estetické citění.

Oslavy jubilea probíhaly od 22. do 25. května roku 2006. V těchto dnech navštívili galerii mnozí její pracovníci, představitelé ruské zahraniční muzejní společnosti a také mnoho přátel muzea. Důležitými významnými hosty tohoto jubilea byli potomci P. M. Treťjakova žijící ve Spojených státech, kam emigrovali jeho předci. Oslav se zúčastnila rovněž praprapravnučka zakladatele galerie P. M. Treťjakova J. C. Chochlova společně s rodinou (potomek druhé dcery P. M. Treťjakova, Alexandry) a také rodinní příslušníci pravnuak Alexandr Ziloti a praprapravnučky Mary a Grease Ziloti (potomci starší dcery Věry). Příbuzní z Ameriky darovali galerii akvarel A. P. Rjabuškina „Staré a nové“ namalovaný v letech 1890 – 1900.

2.4.1. Dny oslav

Již dva dny před zahájením oficiálních oslav v galerii proběhl bohatý kulturní program, který byl připraven pro dospělé návštěvníky, pro děti i mládež.

23. května 2006

Byl uspořádán sváteční večírek, na který byli pozváni významné osobnosti ruské veřejnosti, např. ministr kultury N. J. Švidkoj, dále osobnosti kultury a umění, zejména

ředitelé uměleckých muzeí jako např. I. A. Antonova (ředitelka Státního muzea malířského umění na počest A. S. Puškina města Moskva), V. A. Gusjev (ředitel Státního ruského muzea města Sankt Petěrbugr) aj.

24. května 2006

Oslavy dále pokračovaly v budově na Krymském Valu, kde se návštěvníci mohli seznámit s exponáty výstavy „Muzea Ruska gratulují Treťjakovské galerii“. V tomto dni bylo proneseno mnoho projevů známých osobností, na oslavách vystoupil např. prezident Ruské Akademie umění Z. K. Cereteli, dále prezident Sdružení amerických přátel Treťjakovské galerie A. Gercman. Večer byl ukončen koncertem slavného jazzového hudebníka Igora Butmana.

25. května 2006

V jednom z nejdůležitějších sálů města Moskvy proběhl závěrečný koncert, který měl neobvyklý průběh. V Treťjakovské galerii při vchodu do jednotlivých sálů, kde byly vystaveny obrazy z různých časových období, byl promítán soudobý film a hrála dobová hudba. Právě zvolený způsob představování sbírek měl návštěvníkům více přiblížit vznik díla a období, ve kterém byly obrazy namalovány. Touto hudbou a filmy, které návštěvník mohl vidět v galerii, si diváci na posledním večeru mohli naposledy virtuálně zavzpomínat na Treťjakovskou galerii, zakladatele muzea P. M Treťjakova, jeho nejvýznamnější díla a pracovníky galerie, kteří během dlouhých let sloužili galerii a celému ruskému umění. Na závěr celého ceremoniálu proběhl velký ohňostroj.³⁸

2.4.2. Dary k oslavám 150 let galerie

Za velký dar je považováno např. 25 uměleckých děl z období socialistického realismu z let 1950 - 1960, které byly věnovány galerii Svazem malířů Ruské Federace. Svaz moskevských sochařů daroval 3 umělecká díla – 3 sochy významného ruského sochaře D. F. Caplina.³⁹

Nesmíme opomenout dary sběratelů, kteří věnovali k jubileu i jednotlivé obrazy, sochy, grafiku.

---

³⁸ Хроника праздничной недели: 22-25 мая. *Государственная Третьяковская Галерея 150 лет: Государственная Третьяковская Галерея* [online]. 2006, 1. března 2014 17:18:23 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.150tretyakovgallery.ru/calendar/index17.php>

³⁹ Дары к 150-летию Государственной Третьяковской галереи. *Государственная Третьяковская Галерея 150 лет: Государственная Третьяковская Галерея* [online]. 2006, 1. března 2014 17:18:23 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.150tretyakovgallery.ru/gifts/>

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo vypracovat životopis Pavla Michajloviče Treťjakova, shromáždit informace o historii Státní Treťjakovské galerie, jejím budování a věnovat se tématům současnosti galerie a významným obrazům v ní. Ve své práci jsem došla k několika závěrům. Sběratel umění, galerista a mecenáš P. M. Treťjakov byl velmi srdečný člověk, který se rozhodl předat velké bohatství jak generaci své, tak i generacím budoucím. Svou sbírku společně s domem daroval městu Moskva. Sám doufal, že k předání galerie dojde až po jeho smrti a vyhne se tak celostátnímu obdivu. Právě to svědčí o jeho velké skromnosti. Rodina za ním stála a jeho sen podporovala, což se ukázalo při budování galerie, kdy mu největší oporou byla jeho manželka Věra Nikolajevna Mamantova a bratr Sergej Michajlovič Treťjakov. P. M. Treťjakov se mohl naplno věnovat podnikání, které společně s bratrem zdědil po svém otci, ale jeho srdce ho táhlo k ruskému umění. Dodnes jeho sbírka nebyla překonána v ruském ani ve světovém měřítku a je tak jednou z největších uměleckých sbírek. Díky své rozsáhlosti je v současnosti rozdělena do několika budov. Hlavní budovou je bývalý dům Treťjakových v Lavrišínské ulici, kde je shromážděna sbírka obrazů vzniklých do roku 1917. Díla namalovaná po roce 1917 můžeme navštívit v galerii na Krymském Valu, která se dále soustřeďuje na sbírky současného moderního výtvarného umění.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou velkých kapitol. První je věnována historii galerie a jejímu zakladateli P. M. Treťjakovi a druhá kapitola charakterizuje současnost galerie a její sbírky. Výběrové blíže popisují některá díla. Součástí práce je pět příloh. První tvoří výkladový slovníček aktuálních výrazů, čítající celkem 61 termínů. Je zaměřen na vysvětlení pojmů charakteristických pro tvorbu výtvarníků, materiál a náčiní, styly v umění, výstavnictví, muzejnictví a další. Druhá příloha je věnována překladovému slovníčku vyexcerpovaných termínů z použité literatury.

Důležitým zjištěním práce je, že galerie je dodnes velmi aktivním kulturním centrem. Sbírkou obrazů jsou doplňovány dalšími významnými výtvarnými díly a galerie se soustřeďuje rovněž na vědeckou a rozvojovou činnost dětí a mládeže. Slovník výkladový, čítající celkem 61 termínů, je rozdělen do několika částí podle různých specifik, jako například – *Materiál a náčiní, Styly umění, Muzejnictví, Výstavnictví a další*.

Jsem velmi ráda, že jsem si dané téma zvolila a mohla se tak blíže seznámit s ruským uměním.

Seznam použité literatury

ANDREJEVOVÁ, G. B., Zlatá mapa Ruska: mistrovská díla ruského umění ze sbírek Státní Tret'jakovské galerie a uměleckých muzeí Ruska, Moskva: Skanrus, 2004, 515 s., ISBN 5-93221-040-0

BABIC, Gordana, Ikony Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997. -- 140 s. : fot. ISBN 80-7192-325-7

BALEKA, Jan, Výtvarné umění : výkladový slovník : (malířství, sochařství, grafika), Vyd. 1.. -- Praha : Academia, 2010. -- 429 s. : il., portréty, faksim. ISBN 978-80-200-1909-7

BLAŽÍČEK, Oldřich J., KROPÁČEK, Jiří, Slovník pojmů z dějin umění : názvosloví a tvarosloví architektury, sochařství, malby a užitého umění, Vyd. 2., Praha : Aurora, 2013., 479 s. : il. ISBN 978-80-7299-104-4

BOTKINA, A. P., Pavel Michajlovič Tret'jakov v žizni i iskusstve Moskva : Izd. gos. Tret'jakovskoj gallerei, 1951. -- 308 s. : 49 obr. příl. ISBN 5-210-01313-8

ČERVENĚÁK, Andrej, A.S. Puškin - člověk a básník, 1. vyd.. -- Martin : Matica slovenská, 1989. -- 183 s. : il.

FIALA. *Ilja Jefimovič Repin*. 1952. vyd. Praha: Orbis, 1952.

KORELEV, J.K., Gosudarstvennaja Tret'jakovskaja galereja / Tret'jakovská galerie, Moskva : Izobrazitel'noje iskusstvo, 1987. -- 23 s. textu : 89 barev. reprodu.

KRJUČKOVA, M. L., LOBANOVA, N. A., DRACHLIS, P. L., IVANOVA, T. A., MRGAČOVA, E., *Praktičeskij kurs ruskogo jazyka*, Praha 1989, 311 s

LUKAŠOV, Anatolij M., N. Rerich: iz sobranija Gosudarstvennoj Tret'jakovskoj galerei , Moskva : Izobrazitel'noje iskusstvo, 1989., 48 s. : barev., ISBN 5-85200-049-3 il.

NEMIROVSKAJA, M. A., TORSTENSEN, L. A., ZABRODINA, Ju. M. „Akvarel' i risunok vtoroj poloviny 19-načala 20 veka v sobranii Gosudarstvennoj Tret'jakovskoj galerii. : Nauč.-populjar. izd., Moskva : Izobrazitel'noje iskusstvo, 1988., 270 s. : 176 reprodukcí, ISBN 5-85200-102-3

Praktický slovník rusko-český, česko-ruský: Lingea lexicon 5 : aktuální slovní zásoba : příklady užití, idiomy a fráze : rychlé hledání včetně fulltextu : přehledné tabulky tvarovosloví : nahraná výslovnost. Brno: Lingea, c2011, 1 CD-ROM. ISBN 978-80-87471-02-9

ROZANOVÁ, N., Staré ruské umění 14.-17. století: ze sbírek státní Tret'jakovské galerie v Moskvě-I : Jiřský klášter, Praha, prosinec 1981 - únor 1982, Praha: Národní galerie, 1981., 36 s. : il. ; 24 cm

SCHEUFLER, Pavel, Světelné obrazy z Ruska: kolorované fotografie z let 1896-1936 = Lucid pictures from Russia : colorized photography from 1896-1936 = Lichtbilder aus Russland : kolorierte Fotografien aus Jahren 1896-1936 = Svetovyje kartiny iz Rossii : raskrašennyje fotografii iz 1896-1936 gg., Cheb : Galerie 4 - Galerie fotografie, 2001., 80 s. : il. (převážně barev.)

VALENTIN, Rodijonov, ANDREJEVA, Galina, JUŠKOVA, Olga, LEJTĚS, Irina, *Tret'jakovskaja galereja.* Tret'jakovskaja galereja ,: Moskva, 2011, 136 s., ISBN 978-5-93893-710-9, s. 7

VARTJAŇANC, A. D., KAŠINA, N. V., LAZAREVA, E. A., MERZON, S. N., FEDJUNINA, N. M., JAKUBOVSKAJA, M. D., *My čitajem i gavarim o ruskych chudožnikach,* Moskva, 1989, 180 s., ISBN 5-200-00836-0

Elektronické zdroje

Государственная Третьяковская галерея [online]. 2000. vyd. [cit. 2014-04-11].

Dostupné z: <http://www.tretyakovgallery.ru/>

Государственная Третьяковская Галерея | Юбилейный сайт Третьяковской галереи.

[online]. 2006. vyd. [cit. 2014-04-11]. Dostupné z:

<http://www.150tretyakovgallery.ru/index1.php>

Продажа живописи, картин. Живопись картины на заказ. [online]. 2006 [cit. 2014-04-

11]. Dostupné z: <http://www.art-spb.ru/>

Seznam obrázků

Obrázek 1	28
Obrázek 2	30
Obrázek 3	32
Obrázek 4	34
Obrázek 5	36
Obrázek 6	38
Obrázek 7	40
Obrázek 8	42
Obrázek 9- Treťjakovská galerie v Lavrušínské ulici – původní budova	66
Obrázek 10 - Treťjakovská galerie v Lavrušínské ulice – původní budova	66
Obrázek 11 - Иванов Александр Андреевич "Явление Христа народу"	67
Obrázek 12 - Венецианов Алексей Гаврилович "Сенокос"	67
Obrázek 13 - Федотов Павел Андреевич "Сватовство майора "	68
Obrázek 14 „Panna Marie Kazaňská“ («Богоматерь Казанская»)	68
Obrázek 16 - Крамской Иван Николаевич "Портрет П.М.Третьякова"	69

RESUMÉ

Tato bakalářská práce se věnuje tématu Státní Třeťjakovská galerie. Je v ní podrobně rozebrán život Pavla Michajloviče Třeťjakova, zakladatele galerie, historie Třeťjakovské galerie, dále události a zajímavosti spojené s ní a její současnost. V bakalářské práci jsou dále podrobně rozebrány vybrané obrazy ruských umělců. V příloze jsou uvedeny překladový rusko-český slovníček a výkladový rusko-český slovníček. Jsou tvořeny termíny z použité literatury.

РЕЗЮМЕ

Бакалаврская работа посвящена теме Государственной Третьяковской галереи. Работа содержит подробный анализ жизни Павла Михайловича Третьякова, основателя галереи, историю Третьяковской галереи, а также события и достопримечательности связаны с ней и ее современность. Работа также подробно анализирует выбранные картины русских художников. В приложении приведены переводный Русско-чешский словарь и толковый Русско-чешский словарь. Они состоят из использованной литературы.

Пříloha 1

Výkladový Rusko-český slovníček

Изобразительное искусство

- искусство, включающее в себя широкий спектр изображений – портреты, пейзажи, натюрморты, могут быть выполнены в разных стилях и с использованием различных изобразительных техник

Материал и инструменты

БУМАГА

- вид художественной бумаги для техники аквареля или карандашного рисунка

КАРАНДАШ

- инструмент художника, состоящий из деревянного каркаса и графитового стержня, различается по твердости стержня от очень мягкого до очень твердого

- используется для первого этапа работы над картиной или как самостоятельный вид искусства например: карандашный портрет

КИСТ

- инструмент художника для работы с жидкими красками и тушью

- изготавливается из дерева и шерсти животных - белки, колонка

КРАСКИ

- специальные пасты, изготовленные из различных ов, для работы в живописной технике, например – масляная краска, акриловая краска, акварельная краска, темпера

ЛАК

- вещество, используемое для закрепления слоя краски на картине

- лак бывает на водной основе или на химической основе

ПАСТЕЛЬ

- инструмент художника в виде разноцветных мельков, используемый для портретов и пейзажей а также пастельных рисунков

- материал был очень популярен в 18 столетие для изображения людей

- пастель имеет приглушенные цвета, что придает ей нежный и деликатный тон, поэтому и в каждодневной жизни существует понятие «пастельные тона» что означает нежные неяркие цвета

ПЕРО

- инструмент художника при работе над произведениями искусства, называемыми – графика

- для работы с пером необходимо дополнительный инструмент – жидкость тушь

ПИГМЕНТ

- сухой материал, компонент краски

- например красный пигмент добывали из моллюсков, синий пигмент из растений, что влияло на их высокую стоимость до изобретения химических пигментов

СЭПИЯ

- инструмент художника во виде тонких палочек изготовленных из пасты кирпичного цвета

ТУШЬ

- жидкий материал в основном черного цвета для работы в технике графика

УГОЛЬ

- инструмент художника во виде тонких палочек изготовленных из черного угля

- материал используется для быстрого изображения например этюдов или эскизов

ХОЛСТ

- специальная ткань, которая служит основой для картины в технике масла, темперы

Виды картин по жанру

ЖАНРОВАЯ СЦЕНА

- изображение сцены из реальной жизни, описывающие реальные события

- к ним относятся многие картины находящиеся в Третьяковской галерии и относящиеся к реалистическому направлению в живописи – например «Неровный брак»

ИКОНА

- религиозная картина, на которой изображены Иисус Христос, Богородица или святые, а также сцены из их жизни

- первоначально иконы рисовали на деревянных досках, в технике Энкаустики, в дальнейшем масляными красками или темперы

- иконы были богато украшены золотом, серебром и «окладами», специальными рамами из серебра или золота с драгоценными камнями

НАТЮРМОРТ

- вид изображения неживой природы, часто служили для украшения интерьера

- к ним относятся – композиции с цветами и фруктами, дичью, виды рыночных прилавков или лавок мясника как в картинах малых Голландцев 17 века

- жанр популярен до сих пор и используется для украшения жилищ

ПЕЙЗАЖ

- изображение видов природы в одной из художественных техник – масло или постлю или акварельными красками

- можно выделить отдельные направления пейзажа например – маринисты, художники рисующие море, к ним можно отнести знаменитого Айвазовского

ПОРТРЕТ

- изображение человека, может быть выполнена в различной технике например – карандашом или масляной краской

- иногда картина проходит несколько этапов – в начале используется карандаш а затем краска – это стандартная процедура для реалистической живописи

ЭСКИЗ

- небольшая по размеру работа, предназначена для дальнейшего использования при написании большой картины

ЭТЮД

- тренировочная работа для художника, выражение делать этюды связано часто с выездом на природу и регулярной тренировкой в оттачивании своей художественной технике

Живописные техники

АКВАРЕЛЬ

- работа на бумаге акварельными красками

- может быть выполнена в любом жанре, например – портрет, натюрморт или пейзаж

ГРАФИКА

- художественная работа, выполнена в технике карандаша, угля или сепии

- часто монохромное изображение обычно черно - белое

КАРАНДАШНЫЙ РИСУНОК

- изображение на бумаге черно – белыми или цветными карандашами

- может быть как портретом так и изображением природы или животных

МАСЛЯНАЯ ЖИВОПИСЬ

- художественная картина на холсте, натянутом на деревянную раму, называемую подрамник, выполнена масляными красками

ЭНКАУСТИКА

- техника живописи, которая происходит от античности, использовала

для рисования восковые расплавленные краски

- красители растирались восками и затем тепло соединялось их
- позже горячий воск был добавлял пигментом
- когда картина согрела, все уничтожилось

Стили в искусстве

АВАНТГАРД

- ряд художественных направлений, которые возникли в 20 веке
- это направление включает направления: футуризм, кубизм, концептуальное искусство и другие
- главная мысль искать новые значения и формы

БАРОККО

- художественное направление позднего Возрождения (1600 – 1750)
- в течении 17 и 18 века этот стиль расширился по всей Европе и распространился в литературе, архитектуре и искусстве
- главными чертами стиля являются – асимметрические формы, большие размеры и обилие декоративных украшений

ГОТИКА

- стиль в искусстве, который начал проявляться в 12 веке в Западной, Восточной и Средней Европе и продолжался до 16 века
- в живописях типичное для Готики решение – использование архитектурных форм вытянутых в верх, как бы стремящихся в небо, использовался в религиозной архитектуре и реальной жизни
- в картинах можно видеть страдание людей и обращение к высшим божественным силам

КЛАСИЦИЗМ

- художественный стиль, который возник в 17 веке во Франции и продолжался до 19 века – точно 1760 – 1830 и проникал в литературу и искусство
- расширился в Англии, Франции и позже в Германии, Швеции, Австрии, России и Чехии
- в классическом направлении главная мысль в том, чтобы художник изобразил человека его жизнь, трудолюбие, скромность, трудовое старание
- этот стиль берет правила из античного искусства

КОНСТРУКТИВИЗМ

- художественный стиль, популярный в 30-их годах 20 века

- подчеркивал динамизм, техническое совершенство, цельность строительства, возможности техники и новых материалов

КОНЦЕПТУАЛИЗМ

- концептуальное искусство, это направление модернизма в 1970-их и 1980-их годах, которое изображает скорее идею, мысль и не обращает больше внимание на художественные инструменты ее реализации
- в картинах художников из этого времени можно видеть например диаграммы, надписи и схемы

КРИТИЧЕСКИЙ РЕАЛИЗМ

- художественное направление в 19-ом веке и 20-ом веке
- все внимание уделяется общественному положению человека, критике его слабых сторон
- часто используется в жанровой живописи середины и конца 19 века

КУБИЗМ

- направление в живописи начала 20 века, которое изображало новое понимание художественной реальности
- в изображении людей и предметов использовались геометрические формы

СЕНТИМЕНТАЛИЗМ

- это художественное направление второй половины 18 века
- это направление подчеркнуло чистую душу «маленького» человека и простоту его сельской жизни
- это был переход от классицизма к романтизму
- новое в изобразительном искусстве было сближение с природой

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИЙ РЕАЛИЗМ

- (соцреализм) направление возникло в 1932 году, было связано с политическими идеями руководства СССР
- восхваляет труд рабочих и крестьян, изображая их в реалистической манере

СУПРЕМАТИЗМ

- направление начала 20 века, когда художники начали рисовать геометрические абстракции
- основными элементами супрематизма являются круг, квадрат и крест, как главные элементы связи человека и природы

ПЕРФОРМАНЦ

- художественное направление в искусстве конца 20 – начала 21 века,

которое сомещает в себе сразу несколько художественных приемов

- это может быть совмещение изобразительного искусства, музыки, электронных инструментов, возможно участие артистов

-совмещением художественных приемов автор стремится наиболее ярко выразить свою художественную идею

РЕАЛИЗМ

– направление в 19 веке, которое изображает действительность

- художники хотели рисовать реальность без украшений

-стиль часто применяется для изображений природы

РЕНЕССАНЦ

- художественный стиль с 14 до 16 века, которое берет свое начало в Северной Италии

- типическое для этого стиля возвращение к идеям античности, индивидуализма, в живописи и архитектуре вновь появляется интерес к красоте обнаженного человеческого тела

РОМАНТИЗМ

– это художественное направление конца 18 века и начала 19 века

- романтизм подчеркивает в людях индивидуальность, душу и чувства

- романтизм возник как ответ на философию Просвещения и его рациональность

ЭКСПРЕССИОНИЗМ

– направление в искусстве начала 20 века, которое возникло как реакция на 1-ую мировую войну

-изображал пессимизм, меланхолию, безнадежность, социальную утопию в изобразительном искусстве

Музейное дело

АУДИОГИД

– техническое устройство, состоящее из маленького магнитофона и наушников, а также кассеты с записью маршрута экскурсии

БИЛЕТ

– карточка, являющаяся разрешением для посещения музея или выставки

ВРЕМЯ ПОГОДЫ ГАЛЕРЕИ

– срок в который посетители могут прийти в музей

ВЫСТАВОЧНАЯ ПЛОЩАДЬ

– ряд помещений, предназначенных для проведения выставок и постоянных

экспозиций

ВЫСТАВОЧНЫЙ ЗАЛ

– помещение, где располагаются картины

КАССА

– отделение музея, где можно приобрести входные билеты

КАТАЛОГ ГАЛЕРЕИ

– специальное книжное издание, где опубликованы картины, представленные на данной выставке

КЛИМАТИЧЕСКИЙ РЕЖИМ

– специальный температурный и климатический режим, необходимый для долгосрочного хранения картин

ПЛАКАТЫ

– бумажные листы большого формата, например формата А1, развешанные в городе с целью реклама выставки или музея

РЕКЛАМА ВЫСТАВКИ

– пропаганда выставки в средствах массовой информации или с помощью плакатов на улицах города

СМОТРИТЕЛЬ

– работник музея, находящийся в каждом зале выставки и следящий за порядком

СУВЕНЕРНЫЙ КИОСК

– отдел музея, где можно купить сувениры

- маршрут экскурсии – определенный порядок просмотра выставки

СУВЕНЕРЫ

– небольшие предметы с символикой музея или репродукцией отдельной картины, которые может приобрести посетитель на память о музее или выставке

УКАЗАТЕЛИ

– специальные стрелки, размещенные в музее или на выставке с целью указания маршрута экскурсии

ЭКСКУРСАВОД

- работник музея, который проводит экскурсию

ЭКСКУРСИЯ

– просмотр галереи с помощью экскурсовода или аудиогuida, при которой посетителю показывают и рассказывают о картинах галереи

Выставочное дело

ВЫСТАВКА

- экспонирование произведений искусства (картины, статуи, предметы декоративно – прикладного искусства, книги), имеющих одно идейное направление – посвященное одному художнику или одному художественному направлению

МЕЦЕНАТ

- богатый человек или организация, которые своими финансовыми средствами поддерживают художников или музеи, галереи, театры
- в данной работе можно встретить имена двух знаменитых меценатов – П. М. Третьяков и Дягилева

ПЕРЕДВИЖНАЯ ВЫСТАВКА

- выставка, которая проходит друг за другом в нескольких городах и на ограниченный срок

ПОСТОЯННАЯ ЭКСПОЗИЦИЯ

- музейная выставка посвященная определенному направлению в искусстве или определенному временному периоду

Příloha 2

Překládový Rusko-český slovníček

Авангардизм, –а, м.	- avantgarda
Акварель –и, ж.	- akvarel
Альбом –а, с.	- album
Аноним –а, м.	- anonym
Античность –и, ж.	- antika
Архетип –а, м.	- archetyp
Ателье –нескл., с.	- ateliér
Барокко –нескл., с.	- baroko
Билет –а, м.	- lístek
Бумага –и, ж.	- papír
Выставка –и, ж.	- výstava
Галерея –и, ж.	- galerie
Готика –и, ж.	- gotika
Графика –и, ж.	- grafika
Деталь –и, ж.	- detail
Жанр –а, м.	- žánr, styl
Икона –ы, ж.	- ikona
Искусство –а, с.	- umění
Концептуализм –а, м.	- konceptualismus
Карандаш –а, м.	- tužka
Касса –ы, ж.	- kasa
Каталог –а, м.	- katalog
Кисть –и, ж.	- štětec
Классицизм –а, м.	- klasicismus
Коллаж –а, м.	- koláž
Конструктивизм –а, м.	- konstruktivismus
Краска –и, ж.	- barva
Критический реализм –а, м.	- kritický realismus
Кубизм –а, м.	- kubismus
Лак –а/у, м.	- lak
Масляная картина –ы, ж.	- olejomalba

Материал –а, м.	- materiál
Мел –а, м.	- křída
Меценат –а, м.	- mecenáš
Мозаика –и, ж.	- mozaika
Музей –я, м.	- muzeum
Натюрморт –а, м.	- zátiší
Пастель –и, ж.	- pastel
Пейзаж –а, м.	- krajinomalba
Перо –а, ж.	- pero
Пигмент –а, м.	- pigment
Плакат а, м.	- plakát
Портрет –а, м.	- portrét
Реализм –а, м.	- realismus
Резец –зца, м.	- rydlo, dláto
Ренессанс –а, м.	- renesance
Рисунок –нка, м.	- obraz
Романтизм –а, м.	- romantismus
Сентиментализм –а, м.	- sentimentalismus
Скульптура –ы, ж.	- sochařství, socha
Смотритель –я, м.	- pozorovatel
Социалистический реализм –а, м.	- socialistický realismus
Стиль –я, м.	- styly v umění
Сувенир –а, м.	- suvenýr
Супрематизм –а, м.	- suprematismus
Сэпия –и, ж.	- sépiové barvivo
Техника –и ж.	- technika
Тушь –у, ж.	- tuš
Уголь – угля/угля, м.	- uhel
Указатель –я, м.	- ukazatel
Холст –а, м.	- plátno
Экскурса <u>в</u> од –а, м.	- průvodce
Экскурсия –и, ж.	- exkurze
Экспозиция –и, ж.	- expozice
Экспрессионизм –а, м.	- expresionismus

Эскиз –а, м.

- skica

Этюд –а, м.

- črta

Пříloha 3

1. Пожизненно я и моя жена Вера Николаевна сохраняем право пользоваться тем самым помещением в жертвуемом доме, которое мы до сих пор занимаем; причем ремонт дома, содержание одного и уплату повинностей принимаем на себя.
2. Я предоставляю себе право перестраивать имеющиеся помещения и вновь пристраивать с тем разумеется, чтобы эти перемены не уменьшали стоимости имения.
3. галерея помещается в жертвуемом доме и должна быть открыта на вечное время для бесплатного обозрения всеми желающими не менее четырех дней в неделю в течение всего года, за исключением только того времени, когда необходимо нужно будет производить ремонтные работы.
4. В праздничные и табельные дни галерея должна быть открыта, за исключением первого дня св. пасхи, рождества и Нового года.
5. Первым попечителем пожизненно остаюсь я, а после смерти моей пожизненно же племянник мой Николай Сергеевич Третьяков. После же его смерти попечителя избирает Городская дума.
6. Мне пожизненно предоставляется право заменять одну картину другою, если в видах улучшения коллекции я найду это необходимым, с условием лишь, чтобы общая стоимость коллекции от сего не уменьшилась. Но это право никак не может принадлежать будущим попечителям.
7. В доме никаких помещений не отдавать внаймы; в нем может жить только смотритель и необходимое для охраны число служителей, но и эти помещения желательно бы устроить не в связи с помещениями коллекций.
8. Крепостной акт на принадлежащую мне часть дома я обязуюсь совершить после согласия Думы принять дар на выше объясненных условиях.

Москва 31 августа 1892 года.

Коммерции Советник *Павел Михайлович Третьяков*⁴⁰

---

40 BOTKINA, Aleksandra Pavlovna. *Pavel Michajlovič Tret'jakov v žizni i iskusstve*. Moskva : Izd. gos. Tret'jakovskoj gallerei, 1951, 308 s., ISBN 5-210-01313-8, s 268

Příloha 4

Seznam budov spadajících pod Státní Třeťakovskou galerii

Третьяковская галерея в Лаврушинском переулке, д. 10

Музей-храм Святителя Николая в Толмачах

Третьяковская галерея на Крымском Валу, д. 10

Музей-мастерская А. С. Голубкиной

Дом-музей В. М. Васнецова

Музей-квартира А. М. Васнецова

Дом-музей П. Д. Корина

Seznam ředitelů Státní Třeťakovské galerie

Остроухов, Илья Семёнович (1905 - 1913)

Грабарь, Игорь Эммануилович(1913—1925)

Щусев, Алексей Викторович(1926—1929)

Кристи, Михаил Николаевич (1928—1937)

Лебедев, Поликарп Иванович (1939—1941)

Замошкин, Александр Иванович (1941—1951)

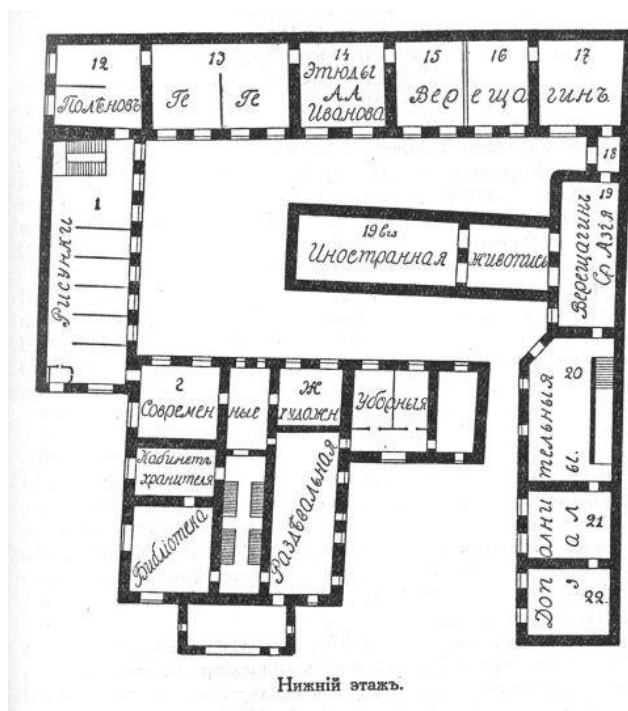
Лебедев, Поликарп Иванович (1954—1979)

Королев, Юрий Константинович (1980—1992)

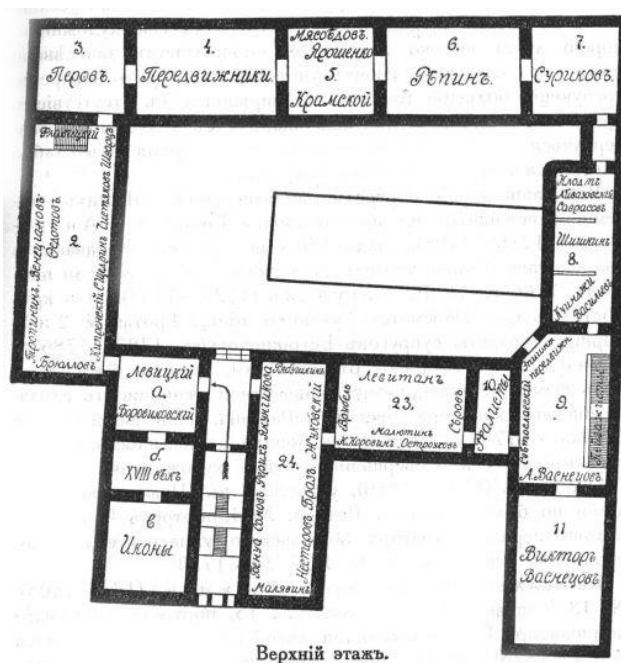
Родионов, Валентин Алексеевич (1993—2009)

Лебедева, Ирина Владимировна (2009— наст. время)

Пříloha 5

Obrázek 9- Tret'jakovská galerie v Lavrušinské ulici – původní budova
Plánek prvního poschodí

Obrázek 10 - Tret'jakovská galerie v Lavrušinské ulice – původní budova
Plánek druhého poschodí

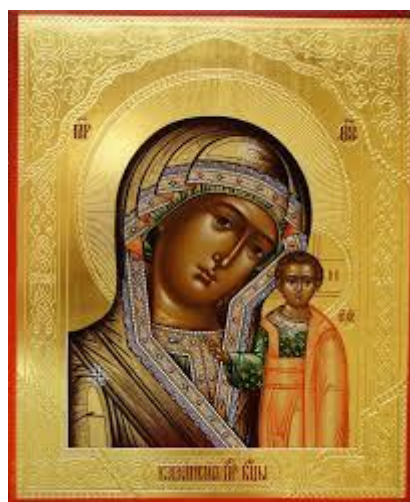
Obrázek 11 - Иванов Александр Андреевич "Явление Христа народу"

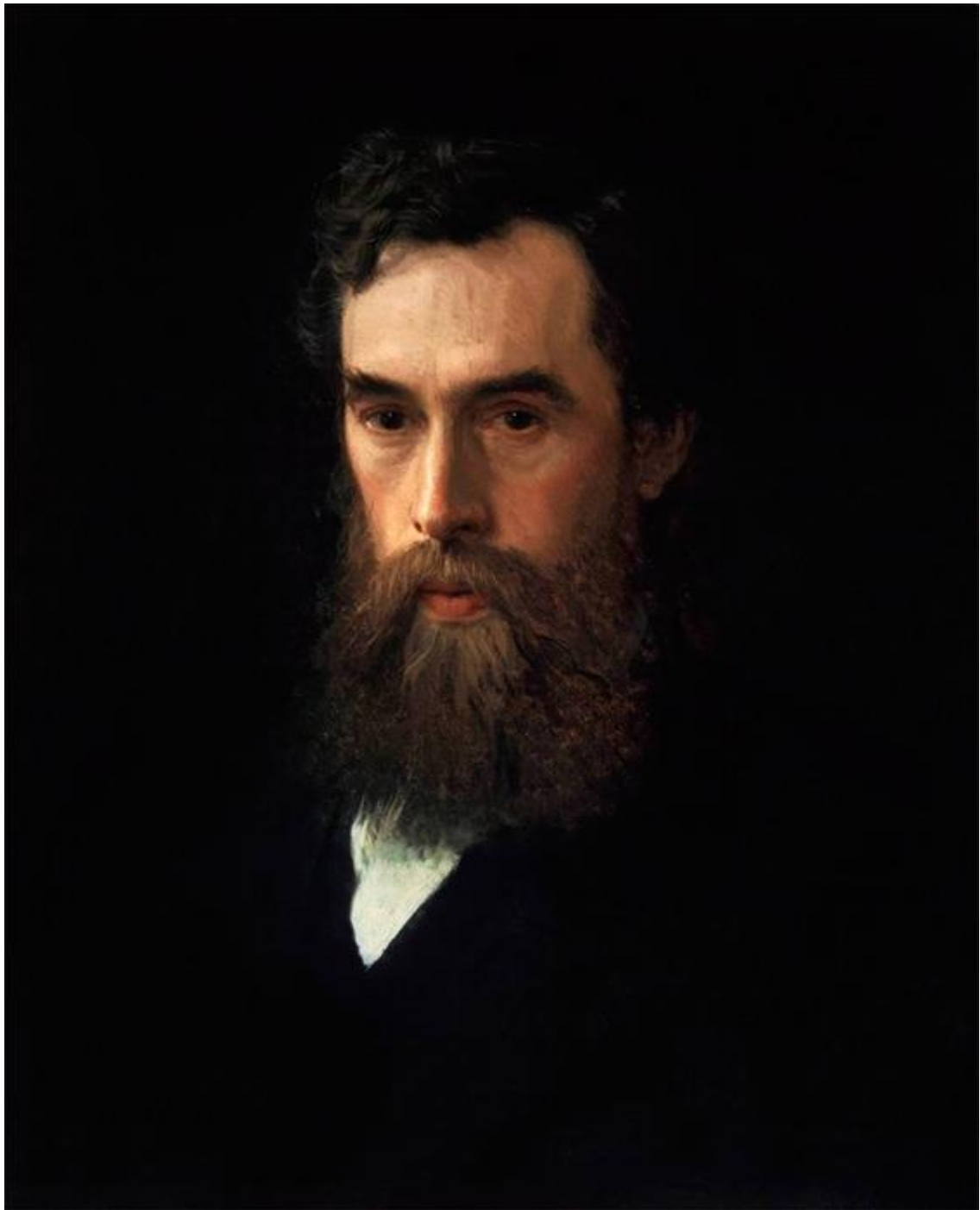
Obrázek 12 - Венецианов Алексей Гаврилович "Сенокос"

Obrázek 13 - Федотов Павел Андреевич "Сватовство майора "

Obrázek 14 „Panna Marie Kazaňská“ («Богоматерь Казанская»)

Obrázek 15 - Крамской Иван Николаевич "Портрет П.М.Третьякова"